

SARKAN

Ауданның қоғамдық-саяси апталық газеті

Газет 1933 жылғы мамырдан шығады

• www.sarkan-gazeta.kz

• e-mail: Igiman01@mail.ru

• №25 (95183) 3 шілде 2026 ж.

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҢА КОНСТИТУЦИЯСЫНЫҢ КҮШІНЕ ЕНУІНЕ ОРАЙ ҮНДЕУІ

Құрметті отандастар!

Жаңа Конституциямыздың заңды күшіне енуі – бүкіл еліміз үшін айрықша маңызды оқиға. Баршаңызды шын жүректен құттықтаймын!

Бүгін тәуелсіз Қазақстан тарихының жаңа дәуірі басталады. Біз саяси-экономикалық реформалардың, ауқымды өзгерістердің және қарқынды дамудың даңғыл жолына түсеміз.

Осы ерекше күн еліміздің бүкіл саяси жүйесін, сондай-ақ мемлекеттің және азаматтық қоғамның негізгі институттарын түбегейлі жаңғырту кезеңі басталғанын аңғартады.

15 наурызда өткен жалпыұлттық референдумда Қазақстан халқы ел тағдырына тікелей ықпал ететін және мемлекеттің ондаған жылдарға арналған

даму бағдарын айқындайтын таңдауын жасады. Миллиондаған отандасымыз берекелі бірлік танытып, шынайы отаншылдық пен жоғары жауапкершіліктің озық үлгісін көрсетті. Бұл тарихи шешімнің төл шежіремізде алтын әріппен жазылатыны анық.

Бұдан былай Конституция күні «Наурызнама» онкүндігімен қатар аталып өтеді. Мұның символдық мәні зор. Конституция күні ел ішінде ғасырлар бойы орныққан көктемгі жаңару дәстүрлерін Ата заңның басты қағидаттарымен тоғыстырады, яғни азаматтарымыздың ырысты ынтымаққа,

озық білімге, ел игілігі жолында адал еңбек етуге деген талпынысымен үндеседі.

Біз нағыз Халық Конституциясының мызғымас құқықтық негізіне арқа

сүйеіп, барлық мақсат-мұраттарымызға міндетті түрде жетеміз. Заң мен Тәртіп, Еңбексүйгіштік пен Өрлеу, Тазалық пен Табиғатты аялау сынды жасампаздық құндылықтарын қоғамда берік орнықтырамыз. Бұған еш күмәнім жоқ.

Біз бірлігі бекем, біртұтас ұлт ретінде әлемдік өркениеттің шыңын бағындырып, баршаға бірдей мүмкіндік беретін және барлық азаматтың жан-жақты дамуына жол ашатын мемлекетті – Әділетті Қазақстанды құрамыз!

Қастерлі Отанымызды көркейту жолындағы жоспарларымызды ойдағыдай орындаймыз. Мен бұған кәміл сенемін!

Қазақстан Республикасы жасай берсін! Халқымыз мәңгі жасасын!

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ ЖАРЛЫҒЫ

Қазақстан Республикасы
Құрылтайының сайлауын
тағайындау туралы

Қазақстан Республикасы Конституциясының 46-бабының 3) тармақшасына және 95-бабының 1-тармағына сәйкес ҚАУЛЫ ЕТЕМІН:

1. Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлау 2026 жылғы 23 тамызға тағайындалсын.

2. Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлауға дайындықты және оны өткізуді ұйымдастырсын.

3. Қазақстан Республикасының Үкіметі, астананың, облыстардың, республикалық маңызы бар қала-лардың әкімдері Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлауды ұйымдастырушылық, материалдық-техникалық және қар-жылық қамтамасыз ету жөніндегі барлық қажетті шараларды кідіріссіз қабылдасын.

4. Осы Жарлық жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Президенті Қ.Тоқаев
Астана, Ақорда,
2026 жылғы 1 шілде № 1338

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

О назначении выборов в Курултай
Республики Казахстан

В соответствии с подпунктом 3) статьи 46 и пунктом 1 статьи 95 Конституции Республики Казахстан ПОСТАНОВЛЯЮ:

1. Назначить выборы депутатов Курултая Республики Казахстан на 23 августа 2026 года.

2. Центральной избирательной комиссии Республики Казахстан организовать подготовку и проведение выборов депутатов Курултая Республики Казахстан.

3. Правительству Республики Казахстан, акимам столицы, областей, городов республиканского значения безотлагательно принять все необходимые меры по организационному, материально-техническому и финансовому обеспечению выборов депутатов Курултая Республики Казахстан.

4. Настоящий Указ вводится в действие со дня его опубликования.

Президент
Республики Казахстан К.Токаев
Астана, Ақорда,
1 июля 2026 года
№ 1338.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Парламент палаталарының бірлескен отырысына сөйлеген сөзі

Қымбатты отандастар!
Қадірлі депутаттар және
Үкімет мүшелері!

Бүгінгі Парламенттің қос Палатасының бірлескен отырысының тарихи мән-маңызы айрықша деп айтсақ, дұрыс болар. Бұл дүйім халқымыз үшін де айқын нәрсе, ақиқат. Бүгін біз мемлекетіміздің заң шығарушы органы – Парламенттің кезекті сессиясын аяқтап, Тәуелсіз Қазақстанның дамуындағы тұтас бір дәуірді қорытындылап отырмыз. Осылайша, тереңнен тамыр тартқан мемлекеттігіміздің жаңа кезеңіне қадам басқалы тұрмыз.

Ертең Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы заңды күшіне енеді. Ұлт заңымен қатар, мемлекеттік билік жүйесі де түбегейлі жаңа сипатқа ие болмақ. Қос палаталы Парламенттің орнына Құрылтай келеді. Жалпы, бұл өзгеріс Қазақстанда тарихи сабақтастық бар екенін анық көрсетеді.

Осыдан отыз жылдан астам уақыт бұрын елімізде тұңғыш кәсіби Парламент құрылды. Мүлде жаңа институционалдық үлгіге көшкен заң шығарушы орган мемлекеттігімізді нығайтуға елеулі үлес қосты, сондай-ақ еліміздің құқықтық негізін қалыптастыру және нарықтық экономиканы орнықтыру ісінде маңызды рөл атқарды.

Қысқаша айтсақ, отыз жылдың ішінде 3,5 мыңға жуық аса қажетті заң қабылданды. Ал әрбір оныншы заңға депутаттар өздері бастамашы болды. Заң шығару жүйесінің қайнар бастауында бүкіл халқымызға және халықаралық қауымдастыққа танымал саясаткерлеріміз, көрнекті мемлекет қайраткерлері, белгілі қоғам қайраткерлері тұрды. Олардың жемісті еңбегі Парламент тарихында өшпес із қалдырды. Қажырлы қызмет халқымыздың жадында мәңгі сақталып қаларына күмән жоқ.

Парламент әрдайым уақыт талабына тез бейімделіп, қоғам сұранысына лайықты жауап бере алатын жасампаз құрылым болды. Парламент – мемлекетіміздің басты өкілді органы, қоғамның түрлі саласындағы кәсіби мамандарды бір мақсатқа тоғыстырды. Елімізде саяси және заңнамалық тұрғыдан сапасы жоғары парламенттік мәдениет қалыптасты. Бұл – Қазақстанды дамыған ел ретінде айқындайтын ең

маңызды көрсеткіштің бірі. Түптеп келгенде, Парламенттің әрбір шақырылымы Қазақстанның алға қарай нық сеніммен қадам басуына зор серпін берді, басқаша айтсақ, ұлтымыздың эволюциялық өрлеу жолының жарқын үлгісіне айналды.

Мен Парламенттегі қайнаған еңбектің, онда қабылданған әрбір заңның Тәуелсіз еліміздің келешегі үшін қаншалықты маңызды екенін жақсы түсінемін. Осы тарихи сәтке орай, ұлт мүддесін бәрінен биік қойып, елге мінсіз әрі адал қызмет еткені үшін барлық шақырылымдағы Мәжіліс пен Сенат депутаттарына шынайы ризашылығымды білдіремін.

Әсіресе, Парламенттің қазіргі құрамына, яғни сіздерге алғысым зор. Бұл шақырылымды Қазақстанның жаңа тарихындағы ең мықты құрамның бірі деп сеніммен айтамын. Себебі сіздер мемлекетіміздің дамуындағы өте күрделі және шешуші кезеңде жұмыс істедіңіздер. Баршаңыз ел өмірінде болып жатқан ауқымды өзгерістердің бастауында тұрдыңыздар. Қаншалықты қиын болса да, түбегейлі өзгерістерді жүзеге асыру жолында табанды еңбек еттіңіздер. Сын сағатта жауапкершіліктен жалтармай, мемлекетіміз үшін аса қажетті реформаларды жүргізуге ұйытқы болдыңыздар.

Тек кейінгі үш жылдың өзінде 300-ден астам өте маңызды заң қабылданды. Олардың қатарында еліміздің алдағы биік белестерінің сенімді арқауы болатын, тарихи мәні зор конституциялық заңдар мен кодекстер бар. Біз біртұтас ұлт болып мемлекетімізді түбегейлі жаңғырту ісін қолға алдық. Экономикадан бастап қоғамдық құндылықтар жүйесіне дейін –

ел өмірінің барлық саласында ауқымды өзгерістер жасалды. Әрине, дәуірлік ауқымдағы мұндай реформалардың бел ортасында жүру – зор мәртебе әрі үлкен жауапкершілік.

Осы тұрғыдан алғанда, сіздер өздеріңізге жүктелген міндетті абыроймен атқарып шықтыңыздар. Әділетті әрі Қуатты Қазақстанды құру үшін қажырлы еңбек еттіңіздер. Сіздердің табанды, мардымды еңбектеріңіз еліміздің жылнамасында қалатынына күмән болмауы керек. Дегенмен уақыт бір орында тұрмайды, зымырап өтіп жатыр. Көз ілеспес жылдамдықпен өзгеріп жатқан қазіргі кезеңде шын мәнінде жаңашыл әрі батыл қадамдар жасалуға тиіс. Осы өзекті мәселені мен бұрын да бірнеше рет айтқам. Бұл – заман талабы.

Халықаралық ахуал уақыт өткен сайын күрделеніп, құбылып, тұрақсыздық белең алғанын көріп, біліп отырсыздар. Бұл жағдай жаһандық экономикаға орасан зардабын тигізіп жатыр. Халықаралық валюта қоры мен Біріккен Ұлттар Ұйымының құзырлы агенттіктерінің болжамы бойынша алдағы екі жылда әлем қауымдастығы, соның ішінде жекелеген мемлекеттер экономикалық жоспарларын жүзеге асыру кезінде едәуір қиындыққа тап болуы мүмкін.

Бірақ еңсені түсіріп, үрейге бой алдыруға болмайды. Үкімет елдің орнықты дамуын қамтамасыз ету үшін барынша белсенді және ширақ жұмыс істеуге тиіс. Инфляцияны тежеп, оны мейлінше төмен деңгейге жеткізген жөн, сондай-ақ экономиканың қарқынын төмендетпей, керісінше, оның көрсеткіштерін ұлғайту қажет.

Бәріңізге белгілі, ертең мемлекеттік басқару жүйесін түбегейлі жаңғырту жұмысы ресми түрде бастау алады. Мұны кезекті әкімшілік реформа деп түсінуге болмайды. Себебі, бұл – еліміз үшін мүлде жаңа тарихи кезең басталады, яғни мақсаты да, мағынасы да мүлде бөлек, бұрын-соңды болмаған өзгерістер іске асады деген сөз. Басқаша айтсақ, біз қазақ мемлекеттігінің «ғимаратына» күрделі жөндеу жүргізуді көздеп отырмыз.

(Жалғасы 4-5 беттерде).

Құқықтық актілер

Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір актілерінің күші жойылды деп тану туралы» Жарлыққа қол қойды

Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясының қабылдануына байланысты рақымшылық жасау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойды.

Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі және құқық бұзушылық профилактикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойды

ЖАҢА КОНСТИТУЦИЯ - ЕЛІМІЗДЕГІ АУҚЫМДЫ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ БЕРІК ІРГЕТАСЫ

Жетісу облысының әкімі Бейбіт Өксікбайұлы Исабаевтың жаңа Конституцияның күшіне енуімен құттықтауы

Құрметті жетісулықтар!

Бүгін, 1 шілдеде Қазақстанның жаңа Конституциясы ресми түрде өз күшіне енді. Осы тарихи күнге орай баршаңызды шын жүректен құттықтаймын!

Бұл күн еліміздің мемлекеттік дамуындағы жаңа тарихи кезеңнің бастауы болып отыр. Өйткені Ата Заң – мемлекетіміздің стратегиялық бағытын, еліміздің ертеңгі болашағын айқындайтын басты құжат.

Халықтың қолдауымен қабылданған жаңа Конституция еліміздегі түбегейлі реформалардың берік іргетасына айналды. Негізгі Заңның басты мақсаты – Әділетті Қазақстанды қалыптастыру, «Адал азамат» тұжырымдамасын іске асыру, «Заң мен тәртіп» қағидатын нық

орнықтыру, қауіпсіз, әрі қуатты мемлекет құру. Ол үшін алдымызда Президент атап өткендей, мемлекеттік биліктің жаңа құрылымын қалыптастыру, экономиканы жаңа үлгіге көшіру, энергетикалық және инфрақұрылымдық негізді нығайту, толыққанды цифрлық мемлекет құру, адам капиталын дамыту бағытындағы абзал міндеттер тұр. Бұл ретте ел іргесін нығайтып, келер ұрпаққа өркендеген мемлекетті мұра ету – әрқайсымыздың ортақ міндетіміз, әрі перзенттік парызымыз.

Ата Заңымыздың абыройы асқақтап, Тәуелсіз Қазақстанымыздың тұғыры әрдайым биік болсын!

Баршаңызға жақсылық, бақ-береке тілеймін!

Жетісуда жаңа Конституцияға арналған конференцияға қатысушыларға Ата Заңның арнайы басылымы табысталды

Кеше Талдықорған қаласында еліміздің жаңа Ата Заңының күшіне енуіне орай «Жаңа Конституция – Әділетті Қазақстанның берік негізі» атты ауқымды конференция өтті. Жиынға белгілі қоғам қайраткерлері, ғылым және білім саласының өкілдері, заңгерлер, азаматтық сектор белсенділері мен жастар қатысып, Конституцияның саяси және құқықтық реформалардың берік іргетасы ретіндегі маңызын талқылады.

Іс-шараға Жетісу облысы әкімінің орынбасары Диас Есдәулетов модераторлық етті. Конференцияны ашып, қатысушыларды ел өміріндегі маңызды мерекемен құттықтаған ол жаңартылған Конституцияның күшіне енуі әрбір азамат үшін айрықша мәнге ие тарихи оқиға екенін атап өтті.

Диас Есдәулетовтің айтуынша, жаңа Конституция қоғамның әділеттілікке, ашықтыққа және тең мүмкіндіктерге деген сұранысын айқын көрсетеді. Оның негізінде заңның үстемдігі, адам құқықтарын құрметтеу, биліктің жауапкершілігі, ұрпақтар сабақтастығы және қоғам

бірлігі сияқты мемлекет пен халық үшін аса маңызды қағидаттар жатыр. Ол әділетті мемлекет қарапайым әрі түсінікті қағидаттан басталатынын атап өтті, яғни әр азамат тұрғылықты жеріне, мамандығына, жасына немесе әлеуметтік жағдайына қарамастан өзін заңның қорғауында сезініп, өз әлеуетін толық жүзеге асыруға мүмкіндік алуы тиіс.

Атап өтсек, жаңа Конституцияны әзірлеу жөніндегі ұсыныстарды пысықтаумен айналысқан Конституциялық реформа жөніндегі комиссияның жұмысына Жетісу облысының атынан облыстық мәслихаттың төрағасы Гүлнәр Тойлыбаева қатысқан болатын. Конференцияда сөз сөйлеген Гүлнәр Қожагелдіқызы Қазақстан Республикасы Парламенті палаталарының бірлескен қорытынды отырысында Мемлекет басшысы заң шығарушы органның жоғары миссиясына ерекше тоқталғанын атап өтті. Сонымен қатар ол Конституцияда әділеттілік, «Заң мен Тәртіп», табиғатқа ұқыпты қарау сияқты жаңа құндылықтардың бекітілгеніне назар аударды. Бұл мемлекеттік органдар шешім қабылдау кезінде тек бүгінгі міндеттерді ғана емес, қоғамның ұзақ мерзімді мүдделерін де басшылыққа алуы қажет екенін айқындайды.

Конференция қатысушыларына

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық құрылтайдың мүшесі, «Жетісу облысының Азаматтық альянсы» заңды тұлғалар бірлестігінің төрағасы Дания Қыдырбаева бейнеүндеу арқылы құттықтау жолдады. Ол өз сөзінде жаңартылған Конституция еліміз үшін жаңа құқықтық кезеңнің бастамасы ғана емес, сонымен қатар азаматтық қоғамды дамытуға тың мүмкіндіктер ашатынын атап өтті. Оның айтуынша, бүгінгі таңда мемлекет пен қоғамның бір-бірін тыңдап, маңызды мәселелерді бірлесіп талқылап, халықтың нақты сұранысына сай келетін шешімдер қабылдауының маңызы зор.

Сондай-ақ жиында облыстық қоғамдық кеңестің төрағасы Әсет Қыдырманов, І. Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің басқарма төрағасы – ректоры, заң ғылымдарының докторы, профессор Ермек Бөрібаев, облыс прокурорының орынбасары Бірлік Ізбасаров, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің Жетісу облысы бойынша өкілі Қанат Қарымсақов және басқа да спикерлер сөз сөйледі.

Талқылау барысында қатысушылар теңдік, инклюзия, құқықтық мәдениет, қоғамдық диалог, цифрлық құқықтар және болашақ

ұрпақ алдындағы жауапкершілік т.б. мәселелерге тоқталды. Бұл тақырыптар жаңа Конституциямен тікелей байланысты, өйткені қазіргі заманғы мемлекет баршаға – ерекше қажеттілігі бар азаматтарға, жастарға, түрлі қоғамдық бірлестіктер өкілдеріне, білім, ақпарат және цифрлық технологиялар саласында жұмыс істейтін мамандарға – ыңғайлы, ашық әрі әділетті болуы тиіс.

Осы күні айтылған ойлардың жалпы мазмұны бір арнаға тоғысты: жаңа Конституция күнделікті өмірде нақты жұмыс істеуі тиіс. Ол тек заңгерлерге, мемлекеттік қызметшілерге немесе депутаттарға ғана емес, әрбір адамға қатысты. Яғни, бұл — әр азаматтың әділ қарым-қатынасқа құқығы, сапалы білім алуы, жеке деректерінің қорғалуы, құқықтық көмекке қолжетімділігі, қоғам өміріне қатысу мүмкіндігі.

Конференция соңында Жетісу облысы әкімінің орынбасары Диас Есдәулетов талқылауды қорытындылап, жаңа Конституцияның күшіне енуі тек құқықтық оқиға ғана емес, сонымен қатар қоғамдық жаңғырудың маңызды кезеңі екенін атап өтті. Іс-шара аясында қатысушыларға жаңа Конституцияның арнайы басылымы табысталды.

ЖАҢА ДӘУІРДІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗІ

Жуырда аудандық әкімдіктің кіші мәжіліс залында еліміздің Ата заңының күшіне енуіне байланысты жиылыс өтті. Іс шараның басында сөз алған аудан әкімінің орынбасары Жомарт Мыңбаев ағымдағы жылы өткен республикалық референдумда Қазақстан Республикасының Конституциясы қабылданғанын, бүгін жаңа Ата Заң күшіне еніп отырғанын мәлімдеді.

Алғашқы сөз кезегін алған аудандық мәслихат депутаты Жәлел Құдияров жаңа Конституцияның маңыздылығы мен қоғамдағы рөлі туралы кеңінен баяндады. Ал ана медиатор, Сарқан ауданының құрметті азаматы Гүлшарбан Қалиева Конституцияның 11 бөлім, 96 баптан

тұратынын, жаңа редакциясының негізгі жаңашылдықтарына тоқталып, Ата Заңның елдің құқықтық жүйесін дамытудағы маңызы туралы айтты. Сондай-ақ Конституцияның жаңа редакциясының күшіне енуі мемлекеттік институттардың қызметін жетілдіруге, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауды одан әрі нығайтуға бағытталған маңызды қадам екені атап өтілді. Сарқан қалалық ардагерлер ұйымының төрағасы Өлібек Ерболаев жаңа Конституцияның ел тұрақтылығы мен дамуының басты кепілі екенін атап өтіп, еліміздің басты құжатының азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғаудағы орны туралы пікір білдірді.

Өз тілшіміз.

● Жаңа Конституция – жарқын болашағымыздың бастауы

ЕЛІМІЗДІҢ ЖАҢА БЕТБҰРЫСЫ

Жәлел ҚҰДИЯРОВ,
аудандық мәслихаттың депутаты:

Күні кеше Парламент палаталарының бірлескен отырысында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев, «Бәрімізге белгілі, ертең мемлекеттік басқару жүйесін түбегейлі жаңғырту жұмысы ресми түрде бастау алады. Біз ел Тәуелсіздігінің мызғымас тұғыры мен іргетасын көздің қарашығындай сақтап, мемлекеттік басқару жүйесін жетілдіре түсуге міндеттеміз. Бұл – аса маңызды міндет. Оған мемлекеттік қызметте, академиялық институтта, ғылыми және саяси зерттеулер орталықтарында, үкіметтік емес секторда, халықаралық ұйымдарда қызмет ететін, осы іске қатысы бар азаматтардың барлығы атсалысуы қажет» - деп атап өтті.

Конституция – бұл жай ғана заңдар жиынтығы емес. Бұл – біздің өткеніміздің сабағы, бүгінгі күніміздің кепілі және болашағымыздың бағдаршамы. Жаңа Конституция еліміздің құқықтық жүйесін жаңғыртуға, мемлекеттік басқаруды жетілдіруге және қоғам дамуының заманауи талаптарына сай құқықтық негіз қалыптастырып отыр.

Конституцияның преамбуласында, Әділетті Қазақстан идеясы және Заң мен Тәртіп қағидаты, адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының мүлтіксіз сақталатыны, бірлік пен ынтымақ, этносаралық және конфессияаралық татулық қағидаттары аталды, мәдениет пен білім, ғылым мен инновация құндылықтары бағдарға алынды.

Кез келген мемлекеттің негізгі заңы – бұл жай ғана құжат емес. Бұл – халық пен биліктің арасындағы серт, елдің болашақ бағытын айқындайтын басты құжат. Біз қадам басқан жаңа дәуір – бұл бос ұрандардың емес, нақты істердің, әділдік пен жауапкершіліктің уақыты.

Жаңа Конституция – бұл тек заңдардың жаңаруы емес, бұл – ең алдымен, сананың жаңаруы. Жаңа дәуір әрбір азаматтан құқықтық мәдениетті және белсенділікті талап етеді. Заңның әділдігі – оның қағазда жазылуында емес, оның мүлтіксіз орындалуында. Сондықтан жаңа дәуірдің басты қағидасы – «Заң мен Тәртіп».

Конституцияның күші – тек оның мәтінінде емес, оның қоғамда мүлтіксіз орындалуында. Әрбір азамат өзінің құқықтарын ғана талап етіп қоймай, заң алдындағы міндеттерін де терең сезінуі тиіс. Заң үстемдігі мен құқықтық тәртіп мәдениеті әр үйдің, әр адамның санасынан басталуы қажет.

Біз «Заң мен Тәртіп» қағидасын ту еткен Әділетті Қазақстанды құру жолындамыз. Әділетті Қазақстанды құру – бүгінгі және келешек ұрпақтың, яғни біздің қолымызда. Осы жолда бізді біріктіретін де, алға бастайтын, серпін беретін де – біздің Конституциямыз.

Жаңа Конституция – біздің Жаңа Қазақстанды, Әділетті қоғамды құрудағы берік іргетасымыз. Кез келген заң, кез келген реформа оны орындайтын адамдардың ниеті мен жауапкершілігіне тікелей байланысты.

ӨЗАРА СЕНІМДІ НЫҒАЙТУҒА БАҒЫТТАЛДЫ

Қарабөгет ауылдық округ әкімдігінде «Рәсімдердің ашықтығы, кері байланыс және халық сенімін арттыру» тақырыбында қоғамдық кездесу өтті.

Бұл іс-шара мемлекеттік қызмет істері агенттігі департаментінің бастамасымен, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыру аясында ұйымдастырылды.

Кездесу барысында сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, мемлекеттік қызметтердің ашықтығын қамтамасыз ету, азаматтармен тиімді кері байланыс орнату және қоғамның мемлекеттік институттарға деген сенімін арттыру мәселелері талқыланды.

Іс-шараға қатысушылар өз пікірлерімен бөлісіп, ұсыныстарын білдірді. Ашық диалог форматында өткен кездесу қоғам мен мемлекеттік органдар арасындағы өзара сенімді нығайтуға бағытталды.

Қарабөгет ауылдық округ әкімдігі.

ЕЛ БІРЛІГІ МЕН ТҰРАҚТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ

Гүлшарбан ҚАЛИЕВА,
Сарқан ауданының Құрметті азаматы,
білім беру ісінің үздігі, аудандық Аналар кеңесінің төрағасы:

Қоғамдық кеңестің мүшесі Ағымдағы жылдың бірінші шілдесі Қазақстанның саяси тарихындағы ерекше күндердің бірі де бірегейі, себебі бүгін Жаңа Конституция заңды күшіне енді. Бұл тек Жаңа Ата Заңның қолданысқа енуі ғана емес, сонымен бірге бұл еліміздің тұтастай жаңа саяси модельге көшуі. Өйткені Қазақстан Республикасының Конституциясы - ел бірлігі мен тұрақтылығының негізі.

Қазақстан Республикасы - демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет. Сондықтан Мемлекеттің ең жоғары құндылығы - адам мен оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары.

Егемендік пен Тәуелсіздікті қорғау, адамның және азаматтық құқықтары мен бостандықтарын сақтау, заң мен тәртіп үстемдігін қамтамасыз ету, жалпыұлттық бірлікті бекемдеу, халықтың әл-ауқатын арттыру, жауапты әрі жасампаз, отаншылдық идеясын ілгерілету, қоғамдық диалогты дамыту, еңбексүйгіштік, прогресс, білім құндылықтарын бекіту; жоғары экологиялық мәдениетті қалыптастыру, тарихи мәдени мұраны сақтау, төл мәдениетті дамыту мемлекетіміздің басым бағыттары. Сондықтан Ата Заңымызды құрметтеп, еліміздің дамуына, еліміздің болашағы үшін аянбай еңбек етіп, өз үлестерімізді қосайық!

МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ БЕРІК ІРГЕТАСЫ

Өлібек ЕРБОЛАЕВ,
Сарқан ауданының Құрметті азаматы,
қалалық ардагерлер ұйымының төрағасы:

Жаңа Конституция – мемлекетіміздің берік негізі, халқымыздың бірлігі мен келісімінің, заң үстемдігі мен әділдіктің басты кепілі. Бұл тарихи шешім еліміздің одан әрі дамуына тың серпін беріп, әр азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға бағытталған жаңа кезеңнің бастауына айналып отыр.

Бүгінгі таңда елдің өркендеуі, қоғамдағы тұрақтылық пен татулық – баршамыздың ортақ мақсатымыз. Сондықтан жаңа Конституция талаптарын құрметтеу, заңды сақтау және мемлекетіміздің дамуына өз үлесімізді қосу – әр азаматтың қасиетті парызы.

Біз бірлігімізді бекемдеп, ел игілігі жолында жұмыла еңбек еткенде ғана болашағымыз баянды, келешегіміз кемел болмақ.

"Sarqan jastary" филиалының ұйымдастыруымен "Жасыл ел" еңбек жасақшылары мен еріктілер "Таза Қазақстан" республикалық экологиялық акциясы аясында "Eco Balqash" Балқаш көлі жағалауында тазалық жұмыстарын жүргізді.

ТАБИҒАТТЫ АЯЛАУ – ӘРБІР АЗАМАТТЫҢ ОРТАҚ МІНДЕТІ

Туған жердің табиғатын қорғау – болашаққа жасалған игі қадам екендігін саналарында салмақтаған 50-ге жуық бала бірлескен еңбектің нәтижесінде жағалау қоқыстан тазартылып, табиғатқа жанашырлықтың жарқын үлгісі көрсетілді.

Таза ауа, мөлдір су, құнарлы жер – барлығы да табиғаттың адамға берген баға жетпес сыйы. Сондықтан қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды ұқыпты пайдалану және туған жердің тазалығын сақтау – әрбір азаматтың басты міндеті. Табиғатты қорғау үлкен істерден ғана тұрмайды. Көшеге қоқыс тастамау, ағаш отырғызу, су мен электр қуатын үнемдеу, жануарлар мен құстарға қамқорлық жасау сияқты қарапайым әрекеттердің өзі қоршаған ортаны сақтауға үлес қосады. Аталмыш акцияға қатысқан жас буын шара барысында осыны ұғынып, зор әсермен оралды.

Таза табиғат – таза болашақ! Әрқайсымыз қоршаған ортаны қорғауға үлес қосайық!

Өз тілшіміз.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Парламент палаталарының бірлескен отырысына сөйлеген сөзі

(Соңы. Басы 1-бетте).

Біз ел Тәуелсіздігінің мызғымас тұғыры мен іргетасын көздің қарашығындай сақтап, мемлекеттік басқару жүйесін жетілдіре түсуге міндеттіміз. Бұл – аса маңызды міндет. Оған мемлекеттік қызметте, академиялық институтта, ғылыми және саяси зерттеулер орталықтарында, үкіметтік емес секторда, халықаралық ұйымдарда қызмет ететін, осы іске қатысы бар азаматтардың барлығы атсалысуы қажет.

Былырғы Жолдауымда Қазақстанды үш жылдың ішінде дамыған цифрлық мемлекетке айналдыру жөнінде міндет қойғанымды білесіздер. Еліміздің келешегі осы мақсатты қалай іске асыратынымызға байланысты. Біз Қазақстанның Тәуелсіздігі мен Егемендігін сенімді түрде қорғау мәселесін әлі түбегейлі шешкен жоқпыз. Мұны ешқашан естен шығармайық.

«Жау жоқ деме жар астында» деген тәмсілді әрқашан қаперде ұстаған жөн. Біздің басты мұратымыз – халықтың әл-ауқатын арттырып, қауіпсіздігін қамтамасыз ету, азаматтардың тұрмыс сапасын жақсарту. Бұл көрсеткіштерді ұдайы көтеріп, осы үрдісті үздіксіз жалғастыра беруіміз қажет.

Сондықтан біздің мұндай кезде қол қусырып отыруға құқымыз жоқ. Алдымызда тұрған аса ауқымды әрі күрделі міндеттерді табысты жүзеге асыру үшін табанды, нәтижелі еңбек етуіміз керек.

Осы тұста бірлесіп атқарған жұмысты қорытындылап, алдағы даму жоспарымызды айқындап алу қажет деп санаймын.

БІРІНШІ. Мемлекеттік биліктің жаңа құрылымын қалыптастыру.

Әлгінде айтып өткенімдей, осы шақырылымдағы Парламент депутаттары заң шығару ісінде сапалы жұмыс атқаруымен есте қалады. Депутаттар корпусы өз қызметінде бұрын-соңды болмаған нәтиже көрсетті. Сіздер Әділетті Қазақстанның негізін қалау үдерісіне, сондай-ақ Конституцияны әзірлеп, қабылдауға зор үлес қостыңыздар. Кез келген депутат саясаткерлер мен қоғам қайраткерлерінің келесі буынына, балалары мен немерелеріне: «Мен 2026 жылы қабылданған Конституцияны дайындауға тікелей қатысқанмын» деп еш ұялмай айта алады.

Жалпы, депутаттық корпус парламенттік реформаны толық қолдады. Сол арқылы саяси және азаматтық жауапкершілік танытып, ұлт мүддесі бөрінен биік тұратынын бүкіл әлемге паш етті. Осында отырған біраз депутат Конституциялық комиссия құрамында болды. Сіздер азаматтармен кездесіп, мемлекетіміздің тұрпатын өзгертетін, экономикалық әлеуетін күшейтетін реформалардың мән-маңызын жұртшылыққа жан-жақты түсіндіріп бердіңіздер.

Сіздер жалпыхалықтық референдумда Ата заңымыз қабылданған соң мемлекетіміздің құқықтық жүйесін жедел әрі сапалы жаңарту жұмысын жүргіздіңіздер. Өте қысқа мерзімде еліміздің заңнамасын жаңа Конституция нормаларына сай өзгерту жұмысын атқардыңыздар. Атап айтқанда, Парламент 9 заң топтамасын, соның ішінде 6 конституциялық заңды шұғыл әзірлеп, қабылдады. Нәтижесінде мемлекеттік биліктің «Күшті Президент – ықпалды Құрылтай – есеп беретін Үкімет» деген базалық формуласы толыққанды институционалдық мәнге ие болды.

Жаңарған билік тармақтарының теңгерімді жүйесінде Президент Тәуелсіздік пен мемлекет тұтастығының символы, Конституцияны және азаматтардың заңды құқықтары мен бостандықтарын сақтаудың кепілі ретінде бұрынғыдай басты рөл атқарады.

Қазақстан президенттік республика болып қала береді. Мұны түсіну, ескеру өте маңызды. Яғни Президент – мемлекеттің ең жоғары лауазымды тұлғасы, Қарулы күштердің Жоғарғы Бас қолбасшысы, барлық құқық қорғау органдарының басшыларын тағайындайды, елдің ішкі және сыртқы саясатының негізгі бағыттарын айқындайды, Қазақстан атынан халықаралық аренада өкілдік етеді.

Сонымен қатар жаңғырту жұмыстары парламенттік жүйені одан әрі трансформациялау тетіктерін де қарастырады. Құрылтайдың алдында барлық бюрократиялық рәсім түріндегі кедергілерді жою, заң шығару ісінің жеделдігі мен сапасын арттыру, білікті сарапшылардың және консультанттардың қызметін тиімді ұйымдастыру міндеті тұр.

Жаппай цифрландыру және жасанды интеллект дәуірінде Құрылтайға ұлттық заңнаманы тез өзгеріп жатқан цифрлық матрица жағдайына шұғыл бейімдеу үшін қарқынды жұмыс істеуге тура келеді. Бұл – өте маңызды. Қазақстанның жаһандық бәсекеге қаншалықты дайын екені осыдан көрінеді.

Құрылтай технологиялық прогрестің жетекші факторы болады деп үміттенемін.

Былыр қазан айында өткен Парламенттік реформа жөніндегі жұмыс

тобының алғашқы отырысында мен толыққанды е-Parlament жүйесін енгізу мәселесін көтерген едім. Қазақстан е-Government, яғни Электрондық үкіметтің даму деңгейі бойынша жаһандық рейтингте әлемдегі үздік 25 елдің қатарына кірді. Енді Электрондық Парламентті қалыптастыруға және дамытуға көп күш-жігер жұмсауымыз қажет.

Жаңадан сайланған депутаттар заң шығару ісінде болжамды сараптамаға, Үлкен дерекқорды басқару арқылы кез келген шешімнің экономикалық салдары мен әлеуметтік тәуекелдерін модельдеуге баса мән беруі керек. Маңызды заң жобаларын сарапшылармен және жауапты қоғам белсенділерімен бірге талқылаған жөн. Цифрлық құралдарды пайдалану қажет. Бұл пікірталасқа қатысушылар санын көбейтіп, мәселені нағыз қоғамдық талқыға салуға мүмкіндік береді.

Құрылтай жалпыұлттық деңгейдегі ашық диалог алаңы ретінде қызмет етіп, қоғамды толғандырған өзекті мәселелерге дер кезінде назар аударуы қажет. Бұл – азаматтардың дәйекті өтініштері міндетті түрде ескеріліп, нақты нормативтік-құқықтық актілерді қабылдау арқылы мемлекеттік мекемелерге тиісті тапсырмалар берілуі керек деген сөз.

Шын мәнінде, тиімді жұмыс істейтін қоғамдық институттары болса ғана, Озық және Әділетті мемлекет қалыптасады. Сол себепті, мен жаңа конституциялық орган – Қазақстан Халық Кеңесін құруды ұсындым. Қазақстан Халық Кеңесі мәслихаттардың, қоғамдық кеңестердің, сарапшылар алаңы мен азаматтық қоғам ұйымдары өкілдерінің басын біріктіреді. Бұрын Қазақстан халқы ассамблеясына тиесілі болған қызметтік міндеттер енді Халық Кеңесіне өтеді. Осылайша, құрылым форматы өзгергенімен, жалпыұлттық бірлігіміздің мәні ішкі саясатымыздың маңызды бағыты ретінде сақталады.

Халық Кеңесі – тарихымызда алғаш рет конституциялық деңгейде құрылған диалог алаңы. Көпұлтты және әралуан Қазақстанымыздың символы. Бұрын шашыраңқы болған құрылымдар заң шығару бастамасын көтеру құқығына ие болатын Жоғары консультативтік органның аясына бірігеді. Демек халықтың үніне құлақ асу мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігіне айналады.

Елімізде жүргізілген реформалардың ең басты нәтижесі – азаматтардың маңызды мемлекеттік шешімдерді қабылдау үдерісіне қатыса алуы. Халықтың өз ықтиярын тікелей білдіру тетігі отыз жылға жуық уақыт бойы қолданылмай келді. Тек соңғы жылдары ғана саяси тәжірибемізге енді. 2022 жылдан бері ел тағдырына әсер ететін маңызды мәселелер бойынша үш рет жалпыұлттық референдум өтті.

Бұл орайда менің ұстанымым бұрынғыдай: елдегі өзгерістердің иесі халық болуға тиіс. Алайда билік нақты бастамалар көтере алады әрі солай болуы керек. Қазірдің өзінде елімізде жүзеге асырылған реформалар билік институттарының орнықты тежемелік және теңгерім жүйесін қалыптастырды, мемлекеттік басқару сапасын арттырды деп сеніммен айта аламыз. Ал реформалардың басты мақсаты – халықтың әл-ауқатын арттыру, өңір тұрғындарының тұрмыс сапасын жақсарту. Бұл үшін Үкімет, заң шығарушы орган, тұтас қоғам жұмыла еңбек етуі қажет.

ЕКІНШІ МӘСЕЛЕ. Қазақстан экономикасын жаңа үлгіге көшіру.

Бұл – аса маңызды стратегиялық міндет. Оған жедел түрде қол жеткізу үшін жаңа көзқарас, жаңа ұстаным қажет. Бұрынғы жұмыс тәсілдері мен әдістері тиімді болмайтыны анық. Бұған дейін де айттым: жаһандағы жағдай, жалпы халықаралық ахуал жыл өткен сайын ушығып барады. Түрлі қақтығыстар мен сын-қатерлер аз емес. Бірақ біз соған қарамастан, салиқалы саясат жүргізіп, нық сеніммен алға қадам басып келеміз. Біз бұл саясатты берік ұстануымыз қажет. Былыр экономикамыз 6,5 пайызға өсті. Мұны әлем елдерінің даму қарқынымен салыстырғанда жоғары көрсеткіш деуге болады.

Жалпы ішкі өнім ел тарихында алғаш рет 300 миллиард доллардан асты. Оның жан басына шаққандағы үлесі 15 мың доллардан асып, 2019 жылдан бері бір жарым есе артты. Бұл – Тәуелсіз мемлекеттер достастығы елдері арасындағы ең жоғары нәтиженің бірі.

Инфляция бағамы төмендеді: биылғы бес айдың қорытындысы бойынша оның деңгейі 10,4 пайызға дейін түсті. Бірақ бұл көрсеткішті әлі де төмендету керек. Қазақстанның қаржы жүйесі тұрақты. Ұлттық валютамыз да өз тұғырында нық тұр, сыртқы қауіп-қатерлерден сенімді түрде қорғалған деп айтсақ, қате болмайды.

Жалпы, Парламент Үкіметпен және Ұлттық банкпен бірлесіп, тиімді жұмыс атқарды. Қазіргі таңдағы ең өзекті мәселе – Ұлттық банктің негізгі пайыздық ставкасы. Бұл мәселені пайымдап шешу керек. Өздеріңіз қабылдаған Бюджет және Салық

кодекстеріне сәйкес еліміздің экономикалық жүйесі толығымен қайта жаңғырды және мемлекет қаржысын басқаруға қатысты ұстаным түбегейлі өзгерді. Осылайша, Қазақстан экономикасының жаңа келбетіне жол ашуға қажетті негіз қалыптасты.

Елімізде көлік, тұрмыстық техникалар, жүк вагондарын, құрылыс материалдарын және басқа да сапалы өнімдер шығаратын заманауи зауыттар ашылып жатыр. Тек 2023-2025 жылдардың ішінде 540 индустриялық жоба жүзеге асырылды. Олардың жалпы құны 3,7 триллион теңге болды. Алдағы екі жылда тағы 200-ден астам өндіріс орны іске қосылмақ. Осы мақсатқа шамамен 3 триллион теңге инвестиция тартылады. Бұл – қазынаға түсетін салық көлемі артады, өндіріске озық технологиялар енгізіледі және ең бастысы, жаңа жұмыс орындары ашылады деген сөз. Іске қосылған жобалардың арқасында қазірдің өзінде 50 мыңға жуық тұрақты жұмыс орны пайда болды. Қалған жобалар жүзеге асқан соң тағы 20 мыңнан астам адам жұмыспен қамтылады.

Мемлекет отандық кәсіпкерлерді қолдауға баса мән беруде. Осы мақсатқа қомақты қаржы бөлініп жатыр. Жалпы, Қазақстандағы жұмысқа жарамды азаматтардың жартысына жуығы табысын шағын және орта бизнестен тауып отыр. Соңғы бес жылда осы секторда еңбек ететін адам саны 4,5 миллионға жетті. Жалпы ішкі өнімнің 40 пайыздан астамы шағын және орта бизнес саласына тиесілі. Мұны рекордтық көрсеткіш деп айтуға толық негіз бар. Былыр «Бәйтерек» холдингі арқылы кәсіпкерлерге 8 триллион теңге көлемінде қолдау көрсетілді.

Сонымен қатар елімізде түбегейлі жаңа Құрылыс және Су кодекстерін қабылданды. Стратегиялық маңызы айрықша салаларды ретке келтіру үшін қабылданған құжаттардың маңызы зор.

Былыр Қазақстанда 20 миллион шаршы метрден астам тұрғын үй салынды. Бұл да – тарихымыздағы ең жоғары көрсеткіш. Ең басты нәтиже – мыңдаған отбасы баспаналы болды.

Біз қалаларды абаттандырумен қатар, ауылдардың жағдайын жақсартуға басымдық беріп келеміз. Быыл шалғай елді мекендерде тұратын жарты миллионнан астам адамды ауыз сумен қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін 12 ірі жоба іске қосылды.

Мемлекет ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілерге бұрын-соңды болмаған ауқымда қолдау көрсетіп жатыр. Өткен жылы агроөнеркәсіп саласына жеңілдетілген неси беру үшін 1 триллион теңге қаржы тартылды. Осылайша, шаруалар алғаш рет жылына 5 пайыздық мөлшермен «ұзақмерзімді» қаражат алу мүмкіндігіне ие болды. Мұндай қадам ауыл шаруашылығы саласын жаңғыртуға ықпал еткені сөзсіз.

Осындай шаралардың арқасында агроөнеркәсіп кешеніне тиесілі жалпы өнім құны шамамен 10 триллион теңгеге жетті. Ал экспорт көлемі 1,3 есе артып, 7 миллиард доллар табыс түсті. Бұл – соңғы он жылдағы ең жоғары көрсеткіш.

Озық технологиялар саласы да қарқынды дамып келеді. Әсіресе, отандық фармацевтика бағытында біраз жетістіктеріміз бар. Фармацевтика индустриясына сенім деңгейі бойынша Қазақстан Тәуелсіз мемлекеттер достастығы елдері арасында көш бастап тұр. Мұндай бағаны Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы беріп отыр. Отандық дәрі-дәрмек нарығының көлемі 1 триллион теңгеден асты. Кейінгі үш жылда бұл салаға тартылған шетелдік инвестиция көлемі үш еседен астам ұлғайды. Алайда, бұған маз болып отыра беруге болмайды, алдымызда тұрған міндет аз емес, қойылған мақсаттарға міндетті түрде жетуіміз керек.

Мен осыған дейін елімізде жаңа инвестициялық кезең басталатынын айтқан едім. Біз сол арқылы экономикамызды әртараптандыруды көздеп отырмыз. Әртараптандыру, яғни, диверсификация дегеніміз, бұл – жай ғана уран немесе жағымды сөз емес, бұл – өте күрделі және жауапты міндет, оған үстірт қарауға болмайды. Былыр Қазақстанға тартылған тікелей шетел инвестициясының көлемі 14 пайызға артып, 20 миллиард доллардан асты. Ең бастысы, капитал негізінен өңдеу өнеркәсібі, көлік-логистика, қаржы және цифрлық инфрақұрылым сынды келешегі зор салаларға бағытталуда. Бұл ел дамуы үшін өте жақсы үдеріс екені сөзсіз.

Осы орайда, мен мамыр айында қол қойған «Алатау қаласының арнаулы құқықтық режимі туралы» Конституциялық заңның маңызы зор. Аталған заң шетелдік және отандық бизнес үшін тың мүмкіндіктерге жол ашады. Сондықтан бұл бірегей заңнамалық актінің әлеуетін дұрыс пайдаланған жөн.

Дамуы қарқынды цифрлық мегаполистер, инновациялық кластерлер және өнімділігі жоғары индустрия қалыптастыру Қазақстанды Еуразиядағы технологиялық тұрғыдан өркендеген іскерлік хабқа айналдыруды көздейді. Кең байтақ өңірімізде бұрын-соңды болмаған бұл жоба табы-

сты іске асқан жағдайда (Ал біз мұны сәтті жүзеге асыруға міндеттіміз), орнықты экономикалық өсімнің мүлдем жаңа моделі пайда болады.

ҮШІНШІ. Еліміздің энергетикалық және инфрақұрылымдық негізін нығайту.

Экономиканың жаңа үлгісіне көшу үшін алдымен энергетикалық, инженерлік және көлік-логистикалық инфрақұрылымды толыққанды дамыту қажет. Бұл маңызды ұштаған кез келген елдің, соның ішінде Қазақстанның да негізгі тірегі саналады. Сондықтан біз энергетикалық және коммуналдық салаларды жан-жақты жаңғырту жұмысын қолға алдық. Осы мақсатта бұрын-соңды болмаған ауқымдағы Ұлттық жобаны іске асыру туралы шешім қабылданды. Оны жүзеге асыру үшін тек биылдың өзінде 1 триллион теңгеден астам қаржы бөлу жоспарланып отыр.

Артық шығынға әкеп соғатын тиімсіз «өрлеу, яғни жөндеу» тәсілінен бас тартып, өмір сүру сапасына тікелей әсер ететін барлық нысандар мен жүйелерді түбегейлі жаңғырту жұмысы жүргізілетін болды.

Қазақстанның энергетикалық балансын да көмір, мұнай, газ секілді отын түрлері басым. Көмірсутегі ұлттық экономиканың негізін құрап, бюджетке валюталық түсімнің қомақты бөлігін қамтамасыз етеді. Мұнай-газ шикізаты – экспорттан пайда әкелуімен қатар қалаларымыз бен ауылдарымызды қамтамасыз ететін бағасы қолжетімді жылу мен қуат көзі. Сондықтан біз елді мекендерге газ құбырын тартуды жеделдетуді жоспарлап отырмыз. Көгілдір отынмен қамту көрсеткішін (қазір 65 пайызға жуық) 80 пайызға дейін арттыру міндеті қойылды.

Үкімет дәстүрлі қуат көздерімен бірге «жасыл» энергетикаға баса мән беріп отыр. Оның энергетикалық теңгерімдегі үлесі 7 пайызға жетті. Қарқынды өсіп келе жатқан экономиканы қамтамасыз ету үшін 2029 жылға қарай 13 гигаваттан астам жаңа қуат көздерін іске қосу жоспарланған. Осы орайда, олардың кемінде төрттен бірі жаңартылатын энергия көздері есебінен жүзеге асырылмақ. Өйтсе де пайдалы қазбаларымыз, соның ішінде көмірдің мол қоры – табиғат сыйлаған артықшылығымыз саналады. Мұны толық пайдалануымыз керек. Сондықтан биыл наурыз айында Таза көмір генерациясы жөніндегі ұлттық жоба қабылданды.

Алдағы үш жылда Көкшетау, Семей және Өскемен қалаларында жоғары экологиялық стандарттарға сай келетін технологияларды пайдаланатын үш жылу электр станциясын салуымыз керек. Мұны созуға болмайды. Өйтпесе істен гөрі сөз көбейіп кетті.

Қазақстан әлемде уран өндіру бойынша көшбасшы және ядролық инфрақұрылымы бар ел саналады. Сондықтан атом генерациясын өте дұрыс таңдадық, 2024 жылғы тарихи референдум кезінде халық қабылдаған шешім, шын мәнінде, өркениетті сипатқа ие. Бұл – елдің энергетикалық дербестігінің кепілі, қуатты көп тұтынатын келешек цифрлық экономиканың сенімді тірегі. Келесі жылы алғашқы атом электр станциясының құрылысы басталады.

Біз еліміздің инфрақұрылымдық арқауының тағы бір мызғымас тірегі – көлік-логистика саласына баса назар аударуымыз керек. Бұл сала стратегиялық маңызға ие. Біздің аймақтағы барлық елдер де осы бағытқа ден қойып жатыр, сондықтан, бәсеке күшеюде.

Теміржол саласының жүк тасымалындағы рөлін ескере отырып, мемлекет жаңа магистральдар мен вокзалдар салуға және оларды жаңғыртуға баса мән беріп отыр. Былыр Достық – Мойынты бағытының екінші желісі және Алматы қаласын айналып өтетін теміржол іске қосылды. Биыл Мойынты – Қызылжар және Дарбаза – Мақтаарал, келесі жылы Бақты – Аягөз теміржолдарының құрылысы аяқталады.

Еліміздегі автокөлік жолдарының сапасын жақсарту міндетін де орындауымыз керек. Былыр 13 мың шақырым автокөлік жолын жөндеу жұмысы басталды. Оның 6 мың шақырымы қолданысқа берілді. Мұндай ауқымды жұмыс ел тарихында бірінші рет жасалды. Келесі жылы автокөліктерді өткізу бекеттерін жаңғырту ісі аяқталуы керек.

Соңғы бес жылда ел аумағы арқылы автокөлікпен тасымалданатын жүк көлемі екі есе артып, 6 миллион тоннаға жетті. Былыр автокөлікпен жүк тасымалдаушылардың табысы 1,5 триллион теңге болды. Бұл – теміржол саласындағы кіріспен шамалас көрсеткіш. Осының өзі отандық автокөлік тасымалы саласының әлеуеті зор екенін көрсетеді. Демек мұндай кәсіпкерлерді барынша қолдау керек.

Авиация саласындағы табысымыз да көбеюде. Елімізде жаңа ұшу бағыттары ашылып жатыр. Толыққанды әуе хабтарын қалыптастыру үшін нақты жұмыс жүргізілуде. Өрине, осы тұрғыдан алғанда, Астана қаласында жаңа әуежай салу – кезек күттірмейтін міндет. Көп ұзамай оның құрылысы басталуы қажет. Әуе кеңістігі арқылы жүк тасымалдайтын арнайы компания құру өте орынды шешім болды деп са-

наймын. Бұл маңызды қадам халықаралық логистикадағы әлеуетімізді күшейтуге ықпал етері сөзсіз.

Біз аймақтағы мұнай-газ өндіретін жетекші мемлекет ретінде авиаотынға қатысты мәселелерді толық шешуге мүмкіндік беретін мықты инфрақұрылым қалыптастыруымыз қажет. Бұл – аса маңызды және шұғыл міндет.

Бәріңізге мәлім, мен жақында Брюссельге жұмыс сапарымен барып, Еуропалық Одақтың басшыларымен келіссөздер жүргіздім. Транскаспий халықаралық көлік бағытын дамыту мәселесіне баса мән берілді. Орта дәліз арқылы тасымалданытын жүк көлемі кейінгі алты жылда бес есе ұлғайып, бір жылда 4 миллион тоннадан асты. Бұл, негізінен, теңіз тасымалын дамыту және порт инфрақұрылымын жаңғыртудың арқасында мүмкін болды.

Әрине, Парламент тарапынан жасалған заңнамалық қолдау осы саланың қарқынды дамуына күшті серпіліс берді. Атап айтқанда, 2023 жылдан бері көлік-логистика секторын жан-жақты дамытуға бағытталған 8 заң қабылданды. Бірқатар халықаралық келісім де ратификацияланды. Осындай нақты шараларды қабылдау арқылы Қазақстан аймақтағы сенімді энергетика донорына айналмақ. Сондай-ақ еліміз алдағы уақытта аймақтағы жетекші көлік-логистика торабы ретінде жоғары қарқынмен дамитын болады. Бұл – Үкімет алдында тұрған айрықша маңызды міндет. Жалпы, біздің алдымызда аса маңызды, өте жауапты және шұғыл міндет бар: бұл – кең ауқымды құрылыс жүргізу. Елімізде неғұрлым құрылыс көп болса, Қазақстан да соғұрлым өркендей береді. Ең алдымен, бұл – негізгі инфрақұрылымға қатысты мақсат. Біз теміржолдарды, автожолдарды, әуежайларды, вокзалдарды, сумен қамтамасыз ететін ірі құрылғыларды, өндіріс және өнім кәсіпорындарын, қала ғимараттарын және тағы басқа нысандарды жоғары қарқынмен салуымыз керек. Қаражат деген уақытта дүние, оның құны жыл сайын төмендеп бара жатыр, ал оны тиімді пайдалану, бұл – нақты нәтижелерге қол жеткізу, тиісті нысандарды өскеден ұрпақтарға аманат етіп қалдыру деген сөз.

Әлеуметтік мемлекет боламыз деп, қаражатты талан-таражға салуға болмайды. Осындай қысқа, шолақ ойлы саясатты біздің ұрпақтарымыз түсінбейді де, кешірмейді де. Басқа сөзбен айтқанда, Қазақстанды үлкен құрылыс алаңына айналдыруымыз керек.

ТӨРТІНШІ. Алдымызда толыққанды цифрлық мемлекет құру міндеті тұр.

Сіздерді тыңнан түрен салып, цифрлық дәуірге жол ашқан депутаттар деуге болады. Біздің елімізде болсын, әлемде болсын – жалпы еш жерде жасанды интеллектіні заң тұрғысынан реттейтін дайын үлгі немесе тәсіл болған жоқ. Соған қарамастан, сіздер еліміздің осы саладағы өсіп-өркендеуіне берік негіз болатын тиімді құқықтық жүйені құруға елеулі үлес қостыңыздар. Мен Мемлекет басшысы ретінде мұны жоғары бағалаймын.

Жаңа Конституция азаматтардың киберкеңістіктегі дербес деректерін қорғауға кепілдік береді. Бұл – Цифрлық Қазақстанды құрудың негізгі алғышарты. Қазақстан мүлдем жаңа сипаттағы Цифрлық кодекс пен «Жасанды интеллект туралы» Заң қабылдаған жаһандағы алғашқы елдердің бірі. Бұл қадам толыққанды Цифрлық ел болу үшін заманауи инфрақұрылымдық негіз қалыптастыруға мүмкіндік берді. Біз қазірдің өзінде осы жұмыстың нақты нәтижесін көріп отырмыз.

Бүгінде еліміз «Үкіметтің жасанды интеллектіге дайындық индексіне» сәйкес Орталық Азияда алдыңғы қатарда тұр. Бірақ бұл – үлкен жолдың басы ғана. Алдағы ауқымды жұмыстың негізгі бағыт-бағдары «Digital Qazaqstan» жалпыұлттық стратегиясында айқындалды. Мен бұл құжатты мауысым айының басында бекіттім.

Біз жасанды интеллекттің экономиканың барлық негізгі саласына енгізіп, мемлекеттік басқарудың сапасын түбегейлі жақсартуымыз керек. Осы бағытта алғашқы маңызды шаралар қолға алынды. Мен қаңтар айында банк қызметі саласына қатысты жаңа заңдарға қол қойдым. Сол арқылы цифрлық қаржы активтерін айналымға енгізудің нақты шарттары айқындалды.

Сондай-ақ менің тапсырмаммен еліміздің құқықтық негізін жүйелеп, толыққанды жаңғыртуға мүмкіндік беретін Реттеу жөніндегі интеллект орталығы құрылды. Бұл қадам кәсіпкерлердің жұмысын едәуір жеңілдетпек. «Бір терезе» қағидаты бойынша қызмет көрсететін «e-Government Business» экожүйесін дамыту арқылы бизнес үшін қолайлы орта қалыптастыруға мүмкіндік туады.

Еліміздегі цифрлық банктер мен финтех-компаниялар тұтынушыларға және кәсіпкерлерге арналған қолайлы экожүйенің негізін қалады. Қаржы, сауда жүйелері және мемлекеттік қызметтер арасында кедергісіз цифрлық кеңістік қалыптасты. Соның нәтижесінде соңғы бес жылда электронды коммерция нарығы шамамен сегіз есе ұлғайып, 3,7 триллион теңгеге жетті. Бұл – еліміздегі бөлшек сауда көлемінің шамамен 15 пайызы.

Мұның бәрі азаматтарымыздың цифрлық жүйелерге деген сенімі жоғары екенін және олардың тұтынушылық

мәдениеті өзгере бастағанын көрсетеді. Осы қарқынды бәсеңдетпеу үшін мемлекет тиісті инфрақұрылымды үздіксіз дамытып отыруы керек. Қуатты суперкомпьютерлерді іске қосу бұл бағыттағы маңызды қадам болды. Ол жасанды интеллект жөніндегі теориялық тұжырымдарды мемлекеттік басқаруға, экономикаға және ұлттық қауіпсіздікке арналған қолданбалы шешімдерге ұластырды. Дегенмен жасанды интеллект мол қуат пен есептеу кеңістігін қажет етеді. Дәл осы себепті «Деректерді өңдеу орталықтарының алқабы» мегажобасын қолға алудың мәні зор. Аталған жоба әлемдегі жетекші BigTech-корпорацияларды тартатын жойқын гравитациялық алаңға айналады. Үкімет бұл міндетті айрықша бақылауда ұстауы керек. Оның орындалуын ұдайы қадағалап отырамын.

Шын мәнінде, қазір Жаңа Жібек жолының жоғары технологиялық хабы ретінде еліміздің цифрлық дербестігінің іргесі қаланып жатыр. Бұл ретте ең қуатты компьютерлерде, озық дата-орталықтарда жұмыс істейтін маман болмаса, қаржы желге ұшатынын ұмытпауымыз керек. Сондықтан болашақ архитекторлары мен бағдарлама әзірлеушілерін мектеп партасынан бастап даярлауға кірістік. Alem.ai халықаралық жасанды интеллект орталығының жанынан екі инновациялық мектеп ашылды. Осы оқу жылында Жасанды интеллект университеті ашылады. Бұл – аталған салаға маман даярлайтын Орталық Азиядағы тұңғыш арнаулы оқу орны болмақ.

Цифрлық трансформация дегеніміз – жоғарыдан төмен қарай барлық басқару тармақтарын, тіпті халықтың басым бөлігін қамтитын ашық әрі қарқынды үдеріс. Қазірдің өзінде жоғары лауазымды басшылардан бастап ауыл әкімдеріне дейін он мыңдаған мемлекеттік қызметші осы салалық білім беру бағдарламасына қатысып жатыр. Біз мемлекеттік басқарудың логикасы мен философиясын түбегейлі өзгертуіміз керек. Әдеттегі бюрократиядан арылып, тиімділігі жоғары «Мемлекет-платформа» (GovTech) сервистік парадигмасына батыл түрде көшуіміз қажет. Түпкі мақсатымыз – жаһандық технологиялық ландшафтта орныққан, ұлттық мүддені табанды түрде қорғап, ілгерілететін, азаматтарына мүлтіксіз қызмет ететін озық цифрлық мемлекет құру.

БЕСІНШІ мәселе. Бұл – адам капиталын дамыту.

XXI ғасырда шикізатқа немесе халық санына ғана сеніп отыра беруге болмайды. Мұндай ұстаным кез келген мемлекетті жарға жығады. Мен бұл туралы үнемі айтып келемін. Қазір де қайталаймын: инфляцияға тәуелді емес бір ғана капитал бар: бұл – адам әлеуетінің сапасы.

Сондықтан біз әлеуметтік салаға бірден-бір стратегиялық бағыт ретінде қараймыз. Бүгінде мемлекет азаматтарды жан-жақты дамытуды көздейтін негізгі салалардың барлығына қомақты қаражат бөліп отыр. Соның ішінде ғылым мен білім, мәдениет пен денсаулық, спорт және әлеуметтік қолдау саласын ерекше атап өткен жөн. Биылдың өзінде осы стратегиялық мақсатқа 19 триллион теңгеден астам қаржы бөлу жоспарланып отыр. Бұл – мемлекет бюджетінің жартысынан көбі деген сөз.

Расында, Қазақстан – әлеуметтік салаға айрықша мән беріп, жүйелі әрі байыпты саясат жүргізіп келе жатқан әлемдегі аз ғана мемлекеттің бірі. Осы орайда, Парламенттің әлеуметтік бастамаларды жүзеге асыруға және қоғамда әділдік қағидатын орнықтыруға ерекше үлес қосқанын атап өткен жөн. Бірақ бұл мына нәрсені дұрыс түсінуіміз керек: шынайы әділеттілік дегеніміз ел игілігін бәріне бірдей бөліп бере салу емес. Нағыз әділеттілік – әрбір азаматқа тең мүмкіндік беретін тиімді әрі мұқият ойластырылған жүйе құру деген сөз. Ең бастысы, барлығы заң алдында тең болуға тиіс. Бұл – Әділетті Қазақстанның мызғымас қағидаты.

Парламенттің «Заңсыз иемделген активтерді мемлекетке қайтару туралы» заңды қабылдауы – осы қағидаттың нақты көрінісі. Аталған Заң аясында елге триллион теңгеден астам қаражат қайтарылды. Қазірдің өзінде осы қаржының жартысынан көбі халық игілігіне жұмсалды. Соның есебінен 450 аса маңызды әлеуметтік және коммуналдық нысан салынды.

Біз арнайы конституциялық нормаға сүйене отырып, табиғи байлықты азаматтардың бастапқы капиталы ретінде бекіттік. Қазақстан – осындай бірегей бастаманы іске асырған аймақтағы алғашқы мемлекет. «Ұлттық қор – балаларға» бағдарламасы – соның айқын дәлелі. Бұл жобаның тиімділігі жоғары: үш жылдың ішінде 6,5 миллион баланың есепшотына 2,3 миллиард доллар аударылды. Сондай-ақ біз қамқорлық шараларының нақты жалғасы ретінде «Келешек» жинақтау жүйесін іске қостық. Дарынды балаларға, соның ішінде халықаралық олимпиада жеңімпаздарына жүйелі түрде қолдау көрсете бастадық. Болашаққа инвестиция салу дегеніміз де – осы. Ал, айналымда, яғни Еуразия құрлығында қай мемлекет әлеуметтік мақсаттарға осыншама қомақты қаражатты бөліп беріп жатыр? Жауап белгілі сияқты.

Біз қазір білім экономикасы үстемдік құрған дәуірде өмір сүріп жатырмыз. Осындай кезеңде технологиялық дербестігімізді күшейте түсу үшін ғылым саласын және

жоғарғы мектеп жүйесін дамытуға баса назар аударуымыз қажет. Соған сәйкес біз еліміздегі университеттерді жаңғырту жұмысын қолға алдық. Бұдан бөлек, шетелдік жетекші жоғары оқу орындарының филиалдары ашылып жатыр.

Өздеріңіз мақұлдап, қабылдаған «Ғылым және технологиялық саясат туралы» заң ғылыми инфрақұрылымды жақсартып, жас ғалымдарға мол мүмкіндіктер беруге зор ықпал етуде. Жалпы, алдымызда ғылым деңгейін, оның тиімділігін барынша көтеруге қатысты маңызды мақсат тұр.

Әрине, кез келген ұлттың зияткерлік әлеуеті сол елдегі орта білімнің деңгейімен өлшенетіні ақиқат. Соңғы үш жылда республика бойынша 584 заманауи мектеп салынды. Әрбір үшінші мектеп инновациялық үлгідегі «Келешек мектептері» жобасы аясында бой көтерді. Биыл тағы 84 мектеп ашылады. Оның жартысынан көбі ауылдық жерлерде салынып жатқанын атап өту қажет.

Отандық медицина саласы да дамып келеді. Жалпы, 2019 жылдан бері елімізде шамамен 1300 денсаулық сақтау нысаны ашылды. Азаматтардың орташа өмір сүру ұзақтығы 76 жасқа жуықтады. Дүниежүзілік банктің мәліметіне сәйкес, осы көрсеткіш бойынша Қазақстан осы аймақта көш бастап тұр. Бұл ел дамуының нақты көрінісі екені сөзсіз.

Азаматтардың бәріне сақтандыру мәртебесіне қарамастан базалық медициналық көмек алуға кепілдік берілген. Бұдан бөлек, отандастарымызға нейрохирургиядан бастап репродуктивті медицинаға дейінгі ең жоғары технологиялық медициналық ем-шаралардың барлығы қолжетімді.

Сонымен қатар қоғамға қызмет ету жолын таңдағандардың алаңсыз еңбек етуіне лайықты жағдай жасап жатырмыз. Нақты қадамдар арқылы ұстаздар мен дәрігерлердің беделін арттыра береміз. Мұғалімдердің, медициналық және әлеуметтік қызметкерлердің жалақысы кезең-кезеңімен көтеріліп келеді. Соңғы үш жылда 1,2 миллионнан астам адамның еңбекақысы 50 пайыздан 100 пайызға дейін артты.

Қазақстанда атаулы әлеуметтік көмектің көп деңгейлі жүйесі қолға қойылған. Бұл көмек үшін мұқтаж адамдарға берілуге тиіс. Көмек «Отбасының цифрлық картасы» технологиялық шешімі арқылы көрсетіледі.

Парламент депутаттарының табандылығы арқасында зиянды өндірісте еңбек ететіндердің мәселесі шешілді. Бұл жиі көтеріліп, өбден жауыр болған түйткіл еді. Енді өндіріс еңбеккерлері арнайы әлеуметтік төлем алуға, 55 жастан бастап зейнетке шыққанға дейін жеңілдік жұмысқа ауысуға заң жүзінде қақылы.

Әйелдер мен балалардың құқығын қорғауға, халықтың шамадан тыс кредит алуын азайтуға, ойынқармалыққа, есірткі қылмысына және кибералақтыққа қарсы күрес шараларына қатысты қабылданған заңнамалық шешімдеріңіз жұртшылықтың кең қолдауына ие болды.

Біздің басты стратегиялық мақсатымыз – жоғары конституциялық қағидаттарды іске асыра алатын білімді, дені сау, зияткер әрі озық ойлы ұрпақ тәрбиелеу. Қашанда жаңашылдыққа ұмтылатын жасампаз ел болу үшін біз ең алдымен мызғымас құндылықтарымызға, бай тарихымыз бен мәдени мұрамызға арқа сүйеуіміз қажет.

Бірнеше күннен кейін бәріміз бір ел болып «Ұлттық домбыра күнін» атап өтеміз. Бұл – болмысымызды айшықтайтын, жұртымыздың, әсіресе, өскелең ұрпақтың рухын көтеретін айрықша мереке. Көрнекті ақын Қадыр Мырза Әлінің «Нағыз қазақ – домбыра» деп жырлауы тегін емес. Расында, домбыраны ұлықтау арқылы біз төл өнерімізді төрге оздырамыз. Домбыра кәстерлі құндылығымыз ретінде ұлтымызды әлемге танытатын бірегей брендке айналуы керек.

Жалпы, мемлекет руханият саласын дамытуға әрдайым баса назар аударып келеді. Бұл тағылымды іске депутаттар корпусы – сіздер де зор үлес қостыңыздар. Әрине, сіздер атқарған ауқымды жұмыстың мән-маңызын бір ғана жиынның аясында жеткізу мүмкін емес.

Парламент мен атап өткен заңнамалық жұмыстан бөлек, көптеген өзекті мәселені айрықша назарда ұстады. Сегізінші шақырылым депутаттары Үкіметке 2 мыңнан астам сауал қолдады. Сондай-ақ 31 Үкімет сағатын және 9 Парламент тыңдауын өткізді. Қос палатаның комитеттері белсенді әрі жемісті жұмыс істеді.

Бір палаталы Құрылтай жүйесіне көшкен соң заң шығарушы органның комитеттері де мемлекет саясатының басым бағыттарын негізге ала отырып, құрылғаны жөн. Осы жылдар ішінде депутаттық корпус азаматтармен ашық әрі тиімді байланыс жүйесін қалыптастырды. Атап айтқанда, партия жобаларын табысты жүзеге асырды. Сондай-ақ тұрақты түрде аймақтарға барып, жұртшылықпен кездесіп отырды. Қоғамдық қабылдаулар кезінде азаматтардың талап-тілектерін назарға алып, өзекті мәселелердің шешім табуына ықпал етті.

Парламент беделді ғалымдарды, байыпты сарапшыларды және қоғам белсенділерін ортақ мүддеге біріктірген орталыққа айналды. Сенат жанындағы сарапшылар клубы мен Мәжіліс жанындағы қоғамдық палата осы бірегей зияткерлік экожүйенің берік

тірегі болды. Бұл құрылымдар сындарлы диалогті дамытып, заң жобаларын жан-жақты талдауға жол ашты.

«Адал азамат» тұжырымдамасы мен «Таза Қазақстан» жалпыұлттық акциясы қоғамда жаңа этиканы қалыптастыруға арқау болды. Депутаттар осы жалпыұлттық бастамалардың мән-маңызын халыққа түсіндіруге және іске асыруға белсене атсалысты. Парламенттің қажырлы қызметінің арқасында «Заң мен тәртіп» қағидаты мемлекет саясатында түбегейлі орнығып, ұлт болмысының ажырамас бөлігіне айнала бастады.

Сонымен қатар Парламент депутаттары Қазақстанның халықаралық беделін нығайтуға елеулі үлес қосты. Сол арқылы еліміздің жауапты әрі ықпалды «орта даража» ретіндегі рөлі күшейе түсті. Депутаттар парламентаралық ассамблеялардың, шетелдік сапарлар мен форумдар аясында шетелдік әріптестерімен және жаһандық институттармен сенімді әрі нәтижелі байланыс орната білді. Осы тұста Әлемдік және дәстүрлі діндер съезінің жұмысын айрықша атап өту қажет. Беделді диалог алаңының хатшылығы ұзақ жыл бойы Сенат аясында табысты жұмыс істеп келді.

Құрылтай басты заң шығарушы орган ретінде барлық бағыт бойынша сабақтастықты және институционалдық дәстүрді сақтап, жылдар бойы қалыптасқан бірегей парламенттік мәдениетті жоғалтпай, оны одан әрі дамытуға баса мән беруге тиіс. Еліміздің жоғары өкілді органы – Құрылтайдың негізгі мақсаты – баршаға бірдей мүмкіндік беретін Әділетті Қазақстанды құру ісіне атсалысу және осы бағытта белсенді жұмыс істеу. Бір палаталы өкілді орган өзінің заңнамалық миссиясын табысты орындай отырып, қоғамда Заң мен Тәртіп, Еңбексүйгіштік, Тазалық, Қоршаған ортаны қорғау сынды мызғымас құндылықтарды орнықтыра түсуге барынша ықпал етеді деп сенемін.

Құрметті депутаттар!

Жаңа Конституцияның заңды күшіне енуі – ұлт тағдырына тікелей әсер ететін тарихи оқиға. Тұғырына қонған Ата заңымыз аса ауқымды қоғамдық-саяси үдерістер кезеңіне жол ашады. Осыған орай, мен бірқатар маңызды құжатқа, соның ішінде Құрылтай сайлауын өткізу туралы арнайы Жарлыққа қол қоямын. Соған сәйкес партиялар арасындағы бәсеке де жандана түседі. Біз жасампаз ел ретінде осы саяси науқанды да жоғары деңгейде өткізуіміз керек. Алдағы сайлауда ашық, адал және әділ бәсеке болуға тиіс.

Қазақстан халқы – қоғамда жасалып жатқан түбегейлі өзгерістердің негізгі қозғаушы күші. Азаматтарымыз елдің ертеңіне бей-жай қарамай, шешуші сәтте таңдау жасауға қабілетті екенін айқын көрсетіп келеді. Бұл – жауапкершілігі жоғары, бірлігі бекем, рухы және мәдениеті биік ұлттарға ғана тән қасиет. Сайлауға қатысу – елдік істен шет қалмау деген сөз. Осы ретте жұртымыз алдағы саяси науқанға белсене атсалысады деп сенемін.

Құрылтай – жаңа тұрпатты Қазақстанның маңызды символы. Сондықтан оның құрамына нағыз отаншыл, бастама-шыл әрі мемлекетшіл тұлғалар, яғни тек үздіктер ғана кіруі керек. Себебі халық реформалардың қаншалықты нәтижелі болғанын дәл осы Құрылтайдың қызметіне қарап бағалайды. Осындай маңызды сәтте мен тағы бір мәрте Сенат пен Мәжілістің басшылығына және депутаттарына шынайы ризашылығымды білдіремін. Себебі сіздер мемлекетіміздің игілігі үшін адал әрі қажырлы еңбек еттіңіздер. Жұрттың мұң-мұқтажын бабық көтеріп, ұлт мүддесін бәрінен биік қоя білдіңіздер.

Жаңа кезең – жаңа мүмкіндіктер уақыты. Депутаттардың бірқатары Құрылтайға өтіп, ел игілігі жолында еңбек ете береді деп ойлаймын. Қазақстан Халық Кеңесінде де өздеріңіз секілді білікті азаматтар болуы керек деп санаймын.

Сондай-ақ бүгін мен «AMANAT» партиясының фракциясына және барлық мүшелеріне белсенді, байсалды және жасампаз ұстанымдары үшін алғыс айтамын. Сіздер шынайы отаншылдық пен азаматтық жауапкершіліктің озық үлгісін көрсетіп келесіздер. Саяси ұйымның таяуда өткен съезінде «ӘДІЛЕТ» партиясына қосылу туралы стратегиялық шешім қабылданды. Мен бұл тарихи шешімді қолдаймын. Бүгінгі таңда барлық озық әрі жасампаз күштер жалпыұлттық құндылықтар мен ортақ мақсаттарға бірігуде. Мұндай қадам елімізде қолға алынып жатқан түбегейлі реформаларға тың серпін берері сөзсіз.

Түптеп келгенде, баршамыздың мұратымыз – бір. Бұл – жас ұрпақтың жарқын болашағына жол ашатын өркениетті әрі озық мемлекет құру. Біздің Қазақстаннан басқа Отанымыз жоқ. Еліміздің ойдағыдай дамуы бізге ғана керек. Ұлт болып ұйысып, жұрт болып жұмыла білсек, біз кез келген белесті бағындырамыз, көздеген мақсатымыздың бәріне қол жеткіземіз. Қастерлі Тәуелсіздігіміздің тұғырын нығайтып, Әділетті, Қуатты, Қауіпсіз, Таза әрі Озық Қазақстанды құрамыз. Мен бұған көміл сенемін! Осы жолда аянбай еңбек ету – әр азаматтың перзенттік парызы.

Еліміз аман, жұртымыз тыныш, бірлігіміз бекем болсын!

Қазақ елі мәңгі жасасын!

ЕРІКТІЛЕРМЕН ІС-ШАРА ҰЙЫМДАСТЫРЫЛДЫ

«Жоңғар-Алатауы мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» PMM мен «Sarqan Jastary» еріктілерінің бірлесуімен «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық акциясы аясында табиғатты қорғау, қоршаған ортаның тазалығын сақтау және экологиялық мәдениетті қалыптастыру мақсатында бірқатар іс-шаралар ұйымдастырылды.

Атап айтқанда, «Таза өзенге – таза жағалау» акциясы барысында өзен жағалаулары тұрмыстық қалдықтардан тазартылып, санитарлық-тазалық жұмыстары жүргізілді. «Мөлдір бұлақ» акциясы аясында бұлақ көздері тазартылып, олардың маңайы ретке келтірілді. Сонымен қатар, «Қарттарға көмек» акциясы шеңберінде еріктілер қарт азаматтарға көмек көрсетіп, аула тазалығы мен тұрмыстық жұмыстарға қолдау білдірді.

Іс-шаралардың негізгі мақсаты – табиғатты аялауға үндеу, жастардың экологиялық жауапкершілігін арттыру, қоршаған ортаға ұқыпты қарау мәдениетін қалыптастыру және қоғамда еріктілік қызметті дамыту болып табылады. Акцияға қатысушылар туған өлкенің тазалығы мен көркеюіне өз үлестерін қосып, табиғатты қорғау бағытындағы жұмыстарға белсенді атсалысты.

Мұндай бірлескен іс-шаралар жастардың экологиялық сауаттылығын арттырып, қоршаған ортаға жауапкершілікпен қарау мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді. «Жоңғар-Алатауы мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» алдағы уақытта да жастар ұйымдарымен бірлесе отырып табиғатты қорғауға бағытталған экологиялық акциялар мен іс-шараларды жалғастыра береді.

А. ШАТЫРБАЕВА,

«Жоңғар –Алатауы МҰТП» РММ мұражай басқарушысы.

ОРМАН - ОРТАҚ ҚАЗЫНАМЫЗ

Орман – табиғаттың баға жетпес байлығы. Ол ауаны тазартып, тіршілікке нәр береді, жануарлар мен құстарға мекен болады. Алайда орман үшін ең үлкен қауіптің бірі – өрт. Бір сәттік немқұрайлылықтың салдарынан ондаған жыл бойы өсіп-жетілген ағаштар жойылып, табиғи тепе-теңдік бұзылады.

Жоңғар-Алатауы мемлекеттік ұлттық табиғи паркінің Алакөл филиалында орман өрттерінің алдын алу бағытында жүйелі жұмыстар жүргізілуде. Өрт қауіпті маусымда патрульдік бақылау күшейтіліп, минералданған жолақтар жасалады, өртке қарсы техникалар мен құрал-жабдықтар толық дайындыққа келтіріледі. Қызметкерлер арасында оқу-жаттығу сабақтары ұйымдастырылып, төтенше жағдайлар кезінде жедел әрекет ету дағдылары жетілдіріледі.

Дегенмен, өрттің негізгі себебі – адам факторынан туындайтын салғырттық. Табиғат аясында рұқсатсыз от жағу, темекі тұқылын тастау, құрғақ шөпті өртеу – үлкен қауіптің бастауы. Әсіресе желді әрі құрғақ күндері оттың таралу жылдамдығы артып, оны сөндіру қиынға соғады.

Сондықтан әрбір азамат өрт қауіпсіздігі ережелерін қатаң сақтауы тиіс:

- Орманда рұқсатсыз от жақпау;
- Шоқ қалдықтарын толық сөндірмей тастамау;
- Қоқыс пен шыны заттарды қалдырмау;
- Өрт белгілерін байқаса, дереу тиісті мекемелерге хабарлау.

Орман – ортақ қазынамыз. Оны сақтау – баршамыздың азаматтық борышымыз. Табиғатты аялау арқылы біз өз болашағымызды қорғаймыз.

Аят АРМАН,

«Жоңғар Алатауы МҰТП» РММ Алакөл филиалының орман қорғау инженері.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Мемлекеттік мекемелердің қызметі ашықтық, заңдылық, әділдік және жауапкершілік қағидаттарына негізделуі тиіс. Бұл талаптар табиғи ресурстарды қорғау саласында қызмет атқаратын ұйымдар үшін де ерекше маңызға ие.

Әділетті қоғам құруға үлес қосайық

«Жоңғар-Алатауы мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» республикалық мемлекеттік мекемесінің негізгі міндеті – табиғи мұраны сақтау, биоалуантүрлілікті қорғау және экологиялық туризмді дамыту. Осы міндеттерді сапалы орындау барысында әрбір қызметкер өз қызметінде Қазақстан Республикасының заңнамасын қатаң сақтап, қызметтік әдеп нормаларын басшылыққа алуы қажет.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу – құқық бұзушылық орын алғаннан кейін ғана әрекет ету емес, ең алдымен оның туындауына жол бермейтін орта қалыптастыру. Осы мақсатта мекемеде сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың талаптарын түсіндіру, қызметкерлердің құқықтық сауаттылығын арттыру, мемлекеттік қызмет көрсету кезінде ашықтық пен жариялылықты қамтамасыз ету бағытында тұрақты жұмыстар жүргізіледі.

Әрбір қызметкер лауазымдық міндеттерін адал әрі кәсіби орындап, жеке мүддені қызметтік өкілеттіктермен ұштастыруға жол бермеуі тиіс. Қызмет барысында азаматтармен қарым-қатынаста заңдылық, әділдік және бейтараптық қағидаттарын сақтау – мемлекеттік қызметтің негізгі талаптарының бірі.

Табиғатты қорғау – үлкен жауапкершілік. Ал бұл жауапкершілік адалдықпен, әділдікпен және қоғам алдындағы жоғары жауапкершілікпен ұштасқанда ғана өз нәтижесін береді. Сондықтан сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру – әрбір қызметкердің кәсіби міндеті әрі азаматтық парызы.

Заң талаптарын бұлжытпай орындау, адал еңбек ету және қоғамның сенімін ақтау – мемлекеттік қызметшінің басты қағидаты. Тек осындай ұстаным арқылы табиғи байлықтарды сақтап, келер ұрпаққа аман жеткізуге және әділетті қоғам құруға үлес қоса аламыз.

М. СУЛЕЙМЕНОВА,

«Жоңғар-Алатауы МҰТП» Рекреация, экологиялық ағарту және туризм бөлімінің басшысы.

Табиғатымызды өрттен сақтайық

Табиғат-адам баласының тіршілік ортасы, ал аң мен құс сол табиғаттың ажырамас бөлігі, жанды көркі. Қазақ халқы ежелден табиғатпен өмір сүріп, жан-жануарлар мен құстарды қастерлеген, оларды киелі деп санаған. Алайда, қазіргі таңда адам әрекетінің нәтижесінде табиғат тепе-теңдігі бұзылып, көптеген аң-құс түрлерінің саны азайып барады. Табиғатымызды өрттен сақтау әр азаматымыздың борышы. Қазіргі жағдай және қауіп-қатер табиғат қорғаушыларының дабыл қағуы бойынша, көктемгі құс ату, заңсыз аңшылық және табиғи ортаның бұзылуы аң-құс санын күрт төмендетіп жіберуде. Аң-құс-біздің байлығымыз, оларды қорғау-әрбір азаматтың міндетті. Табиғат тепе-теңдігін сақтау арқылы ғана біз болашақ ұрпаққа бай, жан-жануарға толы ортаны қалдыра аламыз.

А. БЕЛЬГИБАЕВ,

Бөрлітөбе ОШКММ-нің ақтанушы-биологы.

ОРМАНДЫ ҚОРҒАУ – ОРТАҚ МІНДЕТ

қауіпсіздігі ережесін сақтаса өзін және жақындарын жалпы апаттан қорғайтынын білгені жөн. Жалпы өрттің жиі орын алуы алдымен жанып тұрған шырпыдан немесе темекі тұқылын тастаудан басталады. Күннің ыстығында темекі тұқылынан шөп, ағаш тез тұтанады. Сондықтан кез келген жерге ыстық шоқтарды

қағып түсіруге болмайды. Сондай-ақ, аң аулау кезінде немесе табиатқа шыққанда жанармай заттары сіңген сүрту материалын демалыс орындарында қалдыруға қатаң тыйым салынады. Мәселен қалың ағаш ішіндегі өрт минутына 3-4 метр жылдамдықпен таралып, 10-14 сағатта үлкен өртке айналады. Оны залалсыздандыруға

бірнеше техника, үлкен күш керек. Өрт алдымен айналасындағы бірнеше шақырым жерге дейінгі өсімдік ағаштарын, аң-құстардың ұяларын жояды. Сондықтан, әрбіріміз орман тазалығына немқұрайлы қарамауымыз керек. Өрт қауіпсіздігі ережесін бұзғандарға әкімшілік, ал өрт болған жағдайда қылмыстық жауапкершілік қарастырылған.

Б. ТЕМИРХАНОВ,

Бөрлітөбе ОШКММ-нің Көкжиде орманшылығының орман-күтушісі.

ЫНТЫМАҒЫ МЕН БІРЛІГІ КӨПШІЛІКKE ҰЛГІ

Сарқандық жастар қоғамдық өмірде ұйымшылдық пен белсенділіктің жарқын үлгісін көрсетіп келеді. Олар түрлі мәдени, әлеуметтік, экологиялық және патриоттық іс-шараларға тұрақты түрде қатысып, өңірдің дамуына өз үлестерін қосуда. Әрбір бастамаға жауапкершілікпен қарап, ортақ іске жұмыла кірісетін жастардың ынтымағы мен бірлігі көпшілікке үлгі боларлық.

Жастардың белсенділігі әсіресе қоғамдық маңызы бар акциялар мен қайырымдылық шараларында айқын көрінеді. Олар тазалық акцияларына қатысып, қоршаған ортаны қорғауға атсалысады, сондай-ақ түрлі танымдық кездесулер мен спорттық жарыстарда да жоғары белсенділік танытуда.

Жуырда "Sarqan jastary" филиалы" Сарқан ауданы "Мейірімді Жетісу" фронт офисі, Жоңғар Алатауы ұлттық табиғи паркі қызметкерлерінің ұйымдастыруымен өткен «Taza Alem» экологиялық акциясы аясында Сарқан өзенінің жағалауын тазалау жұмыстары жүргізілді. Акцияға еріктілер мен «Жасыл Ел» еңбек жасақшылары белсенді қатысып, өзен жағалауын тұрмыстық қалдықтардан тазартуға өз үлестерін қосты. Табиғатқа деген жанашырлық пен жауапкершіліктің жарқын үлгісін көрсеткен жастар туған жердің тазалығы үшін аянбай еңбек етті.

Бірлескен өңбектің арқасында жағалау аумағы тазартылып, қоршаған ортаны қорғауға нақты үлес қосылды, жастар арасында экологиялық мәдениет пен жауапкершілік дәріптелді.

Сондай-ақ «Sarqan jastary» филиалының ұйымдастыруымен өткен тағы бір шара «Taza Alem» экологиялық акциясы аясында еріктілер мен белсенді жастар қала көшелері мен қоғамдық орындарды тазалау жұмыстарына белсене қатысты. Акцияның басты мақсаты – қоршаған ортаға деген жауапкершілікті арттыру, экологиялық мәдениетті қалыптастыру және туған өлкенің тазалығына әр азаматтың үлес қосуына үндеу болды.

Тазалық жұмыстары барысында қатысушылар қоқыстарды жинап, табиғатты аялаудың маңыздылығын насихаттады. Осындай игі бастамалар арқылы жастар табиғатқа жанашырлық танытып, қоғамға үлгі болуда.

Сонымен қатар "Sarqan jastary" филиалы, еріктілер және "Жасыл ел" еңбек жасақшыларының ұйымдастыруымен өткен «Қарттарым – асыл қазынам» қайырымдылық акциясы аясында қарттарымызға құрмет көрсетіліп, мейірім мен ізгілікке толы кездесулер ұйымдастырылды.

Бір ауыз жылы сөз, шынайы ықылас пен қамқорлық – үлкен жүректерге қуаныш сыйлайды. Қоғамның асыл қазынасы саналатын қарияларымызға деген құрметіміз әрдайым биік болсын!

Өз кезегінде мұндай шаралар жастардың азаматтық ұстанымын нығайтып, ел болашағына деген жауапкершілігін арттырады.

Сарқандық жастардың ұйымшылдығы мен белсенділігі – ауданның қоғамдық дамуына серпін беретін маңызды күш. Олар кез келген іс-шарада бастамашылдық танытып, бірлік пен ынтымақтың арқасында ауқымды жұмыстардың жүзеге асуына ықпал етіп келеді. Осындай жалынды жастардың арқасында қоғамда оң өзгерістер орын алып, жарқын болашаққа деген сенім нығая түсуде.

Өз тілшіміз.

Қазіргі таңда күн райы күрт ысып тұрғандықтан өрттің алдын алған жөн. Желді күнде ұшқын болса лезде өрт шығады. Жазда өрт жиі орын алатындықтан, ол алдымен елді-мекенге көптеген шығындар келтіреді. Әсіресе, таулы әрі орманды аймақта тұратын азаматтар орман өрттерінің пайда болуына жол бермеу мақсатында мұқият болып, өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауы тиіс.

Әрбір аудан тұрғыны өрт

► 5 шілде - ұлттық домбыра күні

Бабамыздан қалған

мұра - домбыра

Қазақ халқының сан ғасырлық рухани қазынасының ең асыл жәдігерлерінің бірі – домбыра. Ол – халқымыздың болмысын, дүниетанымын, тарихы мен тағдырын бойына сіңірген қасиетті аспап. Домбыраның қоңыр үні – ұлттың жүрек лүпілі, бабалардың аманаты, елдіктің айғағы. Сондықтан да домбыра қазақ үшін жай ғана музыкалық аспап емес, ұлттық рухтың, тәуелсіз сананың және мәдени мұраның символы болып саналады.

Домбыра өнерінің қалыптасуы халқымыздың бай ауыз әдебиетімен, жыраулық және күйшілік дәстүрімен тығыз байланысты. Ұлы күйшілердің шығармалары қазақ музыкасының алтын қорын толықтырды. Олар домбыраның мүмкіндігін кеңейтіп қана қоймай, ұлттық өнердің мәңгілік мұраға айналуына өлшеусіз үлес қосты. Домбыра үні ғасырлар бойы халықтың рухын көтеріп, ел бірлігі мен ұлттық сананы нығайтуға қызмет етті.

Тәуелсіз Қазақстанда ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға ерекше көңіл бөлінуде. Домбыра күні мерекесінің белгіленуі, білім беру ұйымдарында домбыра үйретудің кеңінен қолға алынуы, мәдениет ошақтарындағы күй кештері мен өнер байқаулары – ұлттық мұрамызға деген құрметтің нақты көрінісі. Жас ұрпақтың домбыра үйренуі – тек өнерге баулу ғана емес, ұлттық тәрбие мен тарихи сананы қалыптастырудың маңызды жолы.

«Өнер – ұлттың жаны» десек, сол өнердің өзегінде домбыра тұр. Оның қос ішегінен төгілген әрбір күй туған жерге деген сүйіспеншілікті, елге деген адалдықты, адамгершілік пен парасатты дәріптейді. Домбыра – халқымыздың мәдени коды, ұлттық болмысымыздың айнасы.

Бабамыздан қалған осы баға жетпес мұраны көздің қарашығындай сақтау – әрбір қазақтың қасиетті борышы. Домбыраның күмбірлеген үні ешқашан үзілмей, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып, қазақ руханиятының мәңгілік шамшырағы болып қала бермек.

Айкен БИМОЛДАНОВА,

Мұқан Төлебаев ауылдық мәдениет үйі қызметкері.

Жалған ақпарат сан соқтырады

Бүгінде ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы мен әлеуметтік желілердің кеңінен таралуы қоғам өмірінің ажырамас бөлігіне айналды. Алайда ақпарат көлемінің артуы жалған және тексерілмеген мәліметтердің таралу қаупін де күшейтіп отыр. Мұндай ақпарат қоғамдық пікірге әсер етіп қана қоймай, азаматтардың қауіпсіздігіне, әлеуметтік тұрақтылыққа және қоғамдық сенімге кері ықпал етуі мүмкін.

Жуырда Қ. Тастанбеков атындағы аудандық мәдениет үйінде тұрғындардың медиасауаттылық деңгейін арттыру, ақпараттың сыни тұрғыдан бағалау дағдыларын қалыптастыру және әлеуметтік желілерде таралатын ақпараттың шынайылығын анықтау тәсілдерімен таныстыру мақсатында «Жетісу облысында әлеуметтік желілерде жалған ақпараттың таралуының алдын алу және медиасауаттылықты арттыру бойынша» іс-шарасы өтті.

Жиынның басында сөз алған аудан әкімінің орынбасары Алмас Байғұнысов қазіргі қоғам ақпарат ағынының бұрын-соңды болмаған қарқынымен өмір сүріп отыр. Интернет, әлеуметтік желілер және мессенджерлер ақпаратты жылдам тарату мүмкіндігін арттырғанымен, сонымен бірге жалған ақпараттың да кең таралуына жол ашты деп, басты мақсат жалған ақпаратты анықтау тәсілдері және цифрлық қауіпсіздік мәселелері бойынша маңызды мәліметтер алу деді.

Кездесу барысында «Жетісу облысының ішкі саясат басқармасы» ММ «Қоғамдық келісім» КММ басшысының орынбасары Дәурен Нұрбаев бүгінгі жиынның мән-маңызына тоқталып, ары қарай тізгінді әлеуметтік-саяси мәселелер бойынша тәуелсіз стратег-консультант Илияс Тілеубергеновке берді. Илияс мырзаның пайымдауынша жалған ақпараттың таралуы ең алдымен қоғамның сенім жүйесіне тікелей әсер етеді. Себебі кез келген қоғамның тұрақтылығы ақпаратқа деген сеніммен өлшенеді: егер азаматтар естіген, оқыған немесе көрген дүниесінің шынайылығына күмән келтіре бастаса, онда ортақ түсінік пен ортақ пікір кеңістігі әлсірейді. Бұл жағдай қоғамдық пікірдің табиғи қалыптасу процесін бұзады, нәтижесінде эмоцияға негізделген, тексерілмеген ақпарат үстемдік ете бастайды.

Азаматтар шынайы ақпарат пен жалған мәліметті ажырата алмаған жағдайда, ақпараттық хаос пайда болады. Мұндай ортада әртүрлі манипуляциялық контент тез таралып, қоғамның көңіл-күйіне ықпал етеді. Бір ғана расталмаған хабарлама әлеуметтік желілер арқылы бірнеше минут ішінде мыңдаған адамға жетіп, қоғамдық реакция тудыруы мүмкін. Соның салдарынан нақты дерекке емес, эмоцияға негізделген пікірлер көбейіп, әлеуметтік шиеленіс күшею қаупі артады.

Ақпарат ағыны тоқтамайтын бүгінгі дәуірде әрбір азаматтың ақпаратты сыни тұрғыдан бағалай білуі – қоғамдық тұрақтылықтың кепілі. Жалған ақпаратқа қарсы тұрудың ең тиімді құралы – білім мен медиасауаттылық. Сонымен қатар жалған ақпаратпен күрестегі ең маңызды факторлардың бірі – азаматтардың медиасауаттылығы. Егер адам ақпарат көзін тексере білсе, күмәнді деректерді ажырата алса, ол фейк жаңалықтың ықпалына аз түседі.

Цифрлық дәуірде ақпараттың жылдам таралуы – үлкен мүмкіндік те, үлкен қауіп те. Сондықтан жалған ақпаратқа қарсы ең тиімді құрал – сын тұрғысынан ойлау, медиасауаттылық және шынайы ақпаратқа деген жауапкершілік мәдениеті.

Жалған ақпаратпен күрес тек ақпаратты тексеру емес, ол – қоғамның интеллектуалдық иммунитетін қалыптастыру жолы деп сөзін түйіндеді.

Өз тілшіміз.

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ О ЕНПФ

«Пороги минимальной достаточности – прозрачность их расчетов и остается ли возможность их использования?»

1. Влияет ли на размеры порогов возраст вкладчика и как определяется ПМД по принятой Методике?

Размеры порогов минимальной достаточности (ПМД) зависят от возраста вкладчика. Чем старше вкладчик и его возраст ближе к пенсионному, тем выше требования к размеру будущей пенсионной выплаты, чтобы после окончания трудовой деятельности граждане могли получать доход на уровне, приближенном к международным стандартам.

Для определения ПМД использована классическая формула расчета приведенной стоимости будущей пенсионной выплаты. Другими словами, по новой формуле определяется минимальная сумма накоплений, т.е. величина ПМД, которая уже сейчас должна быть на индивидуальном пенсионном счете (ИПС) вкладчика для обеспечения получения пенсии в целевом размере.

Применение формулы приведенной стоимости выплат основано на международной практике расчета накоплений, необходимых для пожизненных выплат.

2. Как изменилась методика расчёта порогов минимальной достаточности?

Изменения в Методике расчета порогов минимальной достаточности (ПМД) направлены на повышение требований к минимальной сумме пенсионных накоплений для обеспечения адекватности будущей накопительной пенсии и рассчитаны на более высокий уровень пенсионных выплат.

Теперь размеры ПМД определяются для каждого возраста вкладчика по стандартной формуле расчета приведенной стоимости, исходя из целевых показателей будущих пенсионных выплат. Фактически новая методика отвечает на вопрос:

какая минимальная сумма должна остаться на пенсионном счете сегодня, чтобы в будущем человек мог рассчитывать на адекватный уровень пенсионного дохода?

Формула учитывает долгосрочные демографические (национальные демографические таблицы) и финансовые (процентные ставки доходности и индексации выплат) факторы для достижения стабильности и предсказуемости для граждан размера будущих выплат, а также такие социально-экономические показатели: минимальную пенсию по возрасту и минимальную заработную плату, ежегодно определяемые законом о республиканском бюджете.

При этом в расчете ПМД больше не учитываются будущие пенсионные взносы с момента изъятия до наступления пенсионного возраста. Ведь взносы в отдельные периоды могут поступать не в полном объеме или отсутствовать в силу разных жизненных ситуаций. Такой подход позволяет снизить риск того, что гражданин после использования части накоплений в будущем будет получать низкую накопительную пенсию.

3. Почему изменилась Методика расчета порогов минимальной достаточности?

Вкладчикам ЕНПФ с 2021 года было предоставлено право на досрочное изъятие части пенсионных накоплений до наступления пенсионного возраста на строго определённые альтернативные цели – улучшение жилищных условий и оплату лечения.

Государственными органами была разработана, а затем утверждена Правительством РК Методика определения порога минимальной достаточности пенсионных накоплений.

Однако частое изъятие вкладчиками пенсионных накоплений свыше порога минимальной достаточности (ПМД) с индиви-

дуальных пенсионных счетов становится причиной уменьшения размера их будущих пенсионных выплат из ЕНПФ. Исходя из этого было принято решение об изменении значений порогов минимальной достаточности. Это обусловлено необходимостью поэтапного достижения адекватности пенсионных выплат согласно рекомендациям международных организаций. Поэтому повысились требования к сумме пенсионных накоплений, необходимой для обеспечения будущей накопительной пенсии и роста коэффициента замещения трудового дохода вкладчика за счет пенсионных выплат в пенсионном возрасте.

Внедрение новой модели направлено на повышение устойчивости пенсионной системы и обеспечение адекватного уровня пенсионного обеспечения граждан.

4. Сохраняется ли возможность использования пенсионных накоплений на альтернативные цели?

Возможность использования части пенсионных накоплений на альтернативные, предусмотренные законодательством, цели сохраняется для вкладчиков, имеющих накопления выше порога минимальной достаточности. Также по-прежнему могут воспользоваться своими накоплениями пенсионеры, чья пенсия составляет не менее 40% от утраченного дохода, граждане, заключившие договор пенсионного аннуитета, пенсионеры по выслуге лет – то есть те категории получателей, которые уже обеспечили себе определенный уровень пенсионных выплат.

Однако подходы к использованию пенсионных накоплений совершенствуются с учетом необходимости обеспечения граждан адекватным и стабильным уровнем пенсионных выплат в будущем.

5. Насколько справедливо рассчитывать ПМД исходя из будущей пенсии, если многие граждане не доживают до

пенсионного возраста?

Средняя продолжительность жизни казахстанцев приблизилась к отметке в 76 лет (в 2025 году), что стало рекордом за всю историю независимости страны. Анализ демографических данных за период с 1991 года по настоящее время демонстрирует изменения в качестве жизни и здоровье нации. К примеру, в 1991 году средний показатель продолжительности жизни составлял 67,6 лет (в 2001 году – 65,6, 2011 году – 68,98, 2021 году – 70,23). Таким образом, за три с половиной десятилетия средняя продолжительность жизни граждан Казахстана увеличилась более чем на 8 лет. Рост продолжительности жизни означает, что казахстанцы будут находиться в пенсионном периоде дольше, чем ранее. В этих условиях особенно важно формировать достаточные пенсионные накопления, чтобы сохранить привычный уровень жизни после завершения трудовой деятельности. Повышение порогов минимальной достаточности пенсионных накоплений направлено на обеспечение более адекватного уровня будущей пенсии и финансовой устойчивости человека на протяжении более длительного периода жизни после выхода на заслуженный отдых.

Пресс-служба АО "ЕНПФ".

ТУҒАН ЖЕРГЕ ТАҒЫМ!

Ауданда кезіндегі атағы дүркіреп тұрған Аманбектер совхозының Үшінші бөлімшесінің қазір орны ғана қалған. Осы өңірде мал шаруашылығымен шұғылданатын бес отбасының қонысы бар.

Үшіншінің тұрғындары жуырда 30-35 жылдан кейін жиналып, балалық, жастық шақтарының ізі қалған ауылдарына арнайы барып, ауқымды палатка тігіп, аруақтарға арнап ас берді. Басқосу барысында жылышырайлы жүздесу соңы дүбірлі тойға ұласты. Осынау іс-шараға ұйтқы болған ауыл тұрғындары Бершімбетова Күмісай Төкенқызы, Мұқышбаев Аян, Нұрханов Әлем, Бейсембекұлы Есболдарға кезінде осы өңірде шаңырақ көтеріп, үшіншінің суын ішкен ауыл тұрғындары қолдау көрсетті.

Айта кетерлік тағы бір жағымды жаңалық бар. Аманбектер ауылының атын жаңғыртып, үшіншіде туып-өсіп,

бастауыш мектепте оқыған Сарқан ауданының Құрметті азаматы, ҚР Жер саласының Құрметті қызметкері Алтай Нұрқанұлының бастамасымен, Жапелдесов Рамазан, Нұрханов Азаматтардың қолдауымен «Сүйікті ауылымыз ҮШІНШІ» атты стелла орнатылып,

биікке ұмтылып, көкке қанат жайған Ту тігілді.

Стелланың ашылу салтанатында ауылдың қадірлі тұрғыны, қадірменді ақсақалы 84-жасқа келген Мұқатай Сатылғанов атамyz бата беріп, 90-ға келген Нұршари

апамыз лентасын қиды. Осы шағын бөлімшенің басқарушысы болған ауыл шаруашылығы саласының ардагері Батырбай Иманбаев аға бастап, Тайтөлеу Мұқышбаев, Бейсембек Бершімбетов, Молдағали Рахимов, Нұрлан Мүсәпіров ақ тілегін ақтарды. Сонымен қатар ақ жаулықты аналардың атынан сөз алған Нұрсара, Кәметай, Қайыш апалардың құттықтау сөздері жүрек тебірентті. Осы ауылдың қазіргі тұрғындары Бақытбек Шадиев, Жақсылық Масақбаев, Бекен, Самат, Дастандар жұбайларымен ауылын ұмытпай жүрген азаматтарға ризашылығын білдірді.

Өз тілшіміз.

Айналдым!

24 мамыр, 2026 жылы дүниеге келген, шөберем Бегімайдың қырқынан шығару рәсіміне осы бір жүрек жарды еңбегімді арнаймын!

Сонымен шөбереме арнаған өлеңімді "Айналдым!"-деп атадым!

Айналдым!

Айналдым сүйінші хабар жеткізгеннен, Айналдым мені әже дегізгеннен!

Айналдым Бекжаным мен Аружаннан, Айналдым маған шөбере сүйгізгеннен!

Айналдым! Айналдым!-

деп мейірленем,

Айналдым!-деймін ерекше

сезімменен!

Айналдым Мұхитты, Нұрланды

ата атандырып,

Айналдым Ботаны, Балжанды

апа дегізгеннен!

Айналдым Бегімайым дүниеге келген күннен,

Айналдым ерекше қуанышқа

бөлегеннен!

Айналдым өзгертіп бәрін бір-ақ сәтте,

Айналдым алпыс екі тамырды

игізгеннен!

Айналдым сені қалай айналмайын,

Айналдым тілеулес болған

бар ағайын!

Айналдым іңгәлаған дауысыңнан,

Айналдым ақ періштем Бегімайым!

Айналдым бата, тілек айтқандардан,

Айналдым қуанышымды бөлісіп жатқандардан!

Айналдым алақанынан май

жалататын,

Айналдым жаратушының сыйы

Бегімайдан!!!

Ұлжан НҰРҒАЛЫМҚЫЗЫ.

САРҚАН АУДАНЫ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ НАЗАРЫНА!

Сарқан ауданы әкімдігінің сайтының басты бетінде "Құжаттар" бөлімінде 2027-2029 жылдарға арналған Сарқан ауданының бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің жоспарлау кезеңіндегі бюджеттік бағдарламалар мен Азаматтық бюджет жобаларына сілтемелер жарияланды. Осы сілтеме арқылы сіз бюджеттік бағдарламаларды ашып, өз пікірлеріңізді жаза аласыз.

Сарқан ауданы әкімінің сайтына сілтемелер
<https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-sarkan/documents/details/1033777?lang=ru>

<https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-sarkan/documents/details/1034358?lang=ru>

"Сарқан ауданының экономика және қаржы бөлімі" ММ.

ВНИМАНИЮ ЖИТЕЛЕЙ САРКАНСКОГО РАЙОНА!

В главной странице сайта акима Сарканского района в разделе «Документы» опубликованы ссылки на проекты бюджетных программ и Гражданского бюджета на стадии планирования администраторов бюджетных программ Сарканского района на 2027-2029 годы. Сообщаем, что по данной ссылке вы можете открыть бюджетные программы и написать свои комментарии.

Ссылки сайта акима Сарканского района
<https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-sarkan/documents/details/1033777?lang=ru>

<https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-sarkan/documents/details/1034358?lang=ru>

ГУ «Отдел экономики и финансов Сарканского района».

Хабарландыру

Кауменов Мураттың атына тіркелген 2021 жылғы Mitsubishi Outlander маркалы автокөліктің VJ 99997796 нөмірлі техникалық тіркеу куәлігі және Алматы облыстық Полиция департаментінен 11.02.2021 жылы берілген «АВ, А1, В1» категориялы ВХ 051756 нөмірлі жүргізуші куәлігі жоғалуына байланысты жарамсыз деп танылсын.

Пестерёв Александр Николайұлының атына Алматы облыстық Полиция департаментінен 16.08.2016 жылы берілген «ВС, В1, С1» категориялы ВХ 040968 нөмірлі жүргізуші куәлігі жоғалуына байланысты жарамсыз деп танылсын.

«ҚАЗАҚТЕЛЕКОМ» АҚ-ның филиалы Сервистік фабриканың атына тіркелген 2021 жылғы Лада 21214 маркалы автокөліктің 345 LY 02 мемлекеттік тіркеу номері жоғалуына байланысты жарамсыз деп танылсын.

БАСПАСӨЗ - 2026

Құрметті оқырмандар! Аудан тынысымен танысып, осы өңірдің өткені, бүгіні және келешегі жайындағы тарихи, танымдық және сараптамалық мақалалармен апта сайын жүздескіңіз келсе **SARQAN** газетіне екінші жарты жылдыққа жазылыңыз!

Газетке жазылу ҚАЗПОШТА аудандық бөлімшесінде және аудандық газет редакциясында жүргізіледі.

Жеке жазылушылар үшін индексі 65202, жарты жылдық бағасы - 3086 теңге.

Мекеме-ұйымдар үшін индексі 15202, жарты жылдық бағасы - 3586 теңге.

Зейнеткерлер үшін индексі 35202, жарты жылдық бағасы - 2586 теңге.

ЕСЕП БЕРУ ЖИНАЛЫСЫ ӨТКІЗІЛЕТІНІН ХАБАРЛАЙДЫ

«Сарканирригация» ШЖҚ МКК «Табиғи монополиялар туралы» ҚР Заңның 25-бабының 10-тармағына сәйкес, 2026 жылғы 31 шілдеде сағат 11:00-де тұтынушылар мен басқа да мүдделі тұлғалардың алдында 2026 жылдың 1 жартыжылдың қорытындысы бойынша тарифтік сметалар мен инвестициялық бағдарламалардың орындалуы бойынша есеп беру жиналысы өткізілетінін хабарлайды.

Мекен жайы: Сарқан ауданы, Сарқан қаласы, Абай көшесі №99, «Сарканирригация» ШЖҚ МКК ғимараты.

SARQAN

Құрылтайшысы:

"Сарқан газеті" ЖШС директоры
ИГИМАН ЖОМАРТ МАҚАТҰЛЫ

Бас редактор:
ЖЕҢІСХАН ПАРТИЯ

Меншік иесі: "Сарқан газеті" жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

Газет Қазақстан Республикасы ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде 2019 жылғы 30 қазанда тіркеліп, №KZ46VPY00016564 куәлігі берілген.

Редакцияның мекен-жайы:
041500 Сарқан қаласы Тәуелсіздік көшесі, 117
Телефон: 2-20-47, 2-23-53
e-mail:
lgiman01@mail.ru

Таралымы: 3009
Осы шығарылымның таралымы: 3009
Газет индексі: 35202, 15202
Офсеттік басылым 1 баспа табақ
Газет аптасына бір рет жұма күні қазақ және орыс тілдерінде шығады.

Жарнама мен хабарландырулардың мәтініне жарнама беруші жауапты.

Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

Газет «Ербол - Али» ЖШС баспаханасында (Тәуелсіздік, 108) басылады.